

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΑΡΔΟΒΑΣ

[Κυνηγετική ανάμνησις].

Δὲν γνωρίζω ἂν ποτε, θεώμενοι τὸν Σαρωνικὸν ἀπὸ τῆς Καστέλλας ἢ τοῦ Φαλήρου, ἐπροσέξατε εἰς μίαν ἐρημόνησον, ἢ ὅποια κατέχει τὸ κέντρον σχεδὸν τοῦ στομίου τοῦ κόλπου, εἰς ἴσην περίπου ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ὑδρας.

Βεβιαῖως δὲν ἐπροσέξατε· εἶναι τόσαι ἐρημόνησοι ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τὰ ἡμέτερα πελάγη, ὥστε, ὁ Σάν Τζώρτζης τῶν ναυτιλλομένων, ἢ Βέλβινα τῶν ἀρχαίων ἢ ὁ San Georgio di Ardova κατὰ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη οὐδὲν προνομικῶν δικαιώμα εἰς τὴν ἑμετέραν προσοχὴν. Τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ περιπατηταὶ τῆς φαληρικῆς ἀκτῆς δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιζητοῦν ἐντυπώσεις ἀπὸ τῶν καλλονῶν καὶ τῶν κοσμημάτων τοῦ πελάγους, ὅποια εἶναι αἱ νησίδες, ἀπὸ ἢ ὀπτικῆ αὐτῶν ἀκτίς περισπᾶται ὑπὸ ἐγγυτέρων καὶ ἐμψυχοτέρων καλλονῶν.

*

Ὅπως δὴποτε θὰ σὰς τὴν παρουσιάσω τὴν ταπεινὴν ἐρημόνησον, τὸ κυανοῦν τοῦτο νεφέλωμα, τὸ ὅποιον φαίνεται μακρόθεν συμφορῶμενον μετὰ τοὺς ὕδατοὺς τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ μετὰ τὰ κοῦφα ἀττικὰ νέφη, ἀτίνα συγκεντρώνει ὑπερθεὶν αὐτῆς ὁ νότος, θελὰ μολυβοδόχρα, ἀόριστα ὡς αὐτή. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει παραδόξον ἐπιμήκησιν σχῆμα· στενωτάτῃ ἐκτείνεται κατὰ μέγα μῆκος ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, στεφομένη κατὰ τὸ κέντρον ὑπὸ ὑψηλῆς κορυφῆς, τῆς ὁποίας προσηγούνται καὶ ἐπονται χθαμαλῶτεροι λόφοι παρουσιάζει οὕτως εἰς τὸν θεώμενον τὴν νῆσον ἐκ πλαγίου τὸ σχῆμα πύλου καρδινάλικου, διὸ καὶ capello di Cardinale τὴν ὀνομάζουσι οἱ Ἴταλοι ναυτίλοι.

Εἰς ἐμὲ ὅμως τὸ παραδόξον σχῆμά της προκαλεῖ ἄλλην ἐντύπωσιν. Ἄν τὴν παρατηρήσῃτε μετὰ προσοχῆς ἐκ πλαγίου, θὰ νομίσητε ὅτι βλέπετε ἐν ἀπόπτῳ ἐν ὑπερμέγεθος θωρηκτὸν μετὰ πρῶραν τοὺς κατακορύφους πρὸς τὸ Αἰγαῖον βράχους τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν μεσημβρινὴν αὐτῆς ἄκρην, μετὰ πύργον πελώριον ὑψηλὸν ὄρος τοῦ κέντρον, μετὰ καπνοδόχους τὰς ὀξείας ἐκατέρωθεν κορυφὰς καὶ μετὰ πύργον τὴν χθαμαλωτέραν σχετικῶς βορείαν ἄκρην. Εἶναι δὲ τόσον ἀπατηλὴ ἢ ἐντύπωσις αὕτη, ὥστε, ἰδίως ὅταν μακρόθεν ὁ νότος συναγεῖρη τὰ κύματα καὶ θραύη ταῦτα,

πρὸ τῆς πρῶρας τῆς τῆς ὑψηλῆς — συγγνώμην, πρὸ τῆς μεσημβρινῆς αὐτῆς ἄκρας ἤθελα νὰ εἶπω — τότε ἢ μεταμόρφωσις αὐτῆς εἰς φανταστικὸν γιγάντειον σκάφος καθίσταται περισσότερον καταπληκτικὴ. Διότι νομίζετε ὅτι τὴν βλέπετε ἐν πλῶ, ἐν διηνεκεῖ, ἀτελευτήτῳ πορείᾳ, ἐπὶ τὰ πρόσω, πρὸς νότον, διχάζουσιν τὰ ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς θραυόμενα κύματα.

*

Τίνα σημασίαν ἠδύνατο νὰ ἔχη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ἐπιμήκης οὗτος βραχῶδης ὄγκος, συντριμμα λησμονηθὲν ἐκεῖ κατὰ τὴν πλουτώνειον ἐργασίαν, ἐκ τελευταίας διαμορφώσεως τῆς γῆς, καὶ ἐκ τίνος ἀφορμῆς τὴν ἐτίμησαν διὰ τοῦ ὀνόματος Βέλβινα δὲν γνωρίζω. — Τὴν ἀναφέρει μάλιστα καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Ἡρόδοτος· εἶχε δὲ καὶ κατοίκους ὀνομαζομένους Βελβινίτας, περὶ ὧν ἀπορῶ τοῦ εὐρίσκον θέσιν, ὅπως ὀρθοποδήσουσιν ἐπὶ τῆς νήσου.

Ἐπίσης ἀγνωσθὸν πόθεν φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἀρδόβας. — Τὴν φαντάζομαι ἰσπανικὴν τὴν ὀνομασίαν, τὴν δὲ μεταβάπτισιν τῆς εἰδωλοκρατικῆς Βελβίνης εἰς Ἁγίον Γεώργιον τῆς Ἀρδόβας, τὸν κοινῶς Σάν Τζώρτζην, ὑπολαμβάνω σύγχρονον τῆς περιόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι φραγκοκρατίας. Ἄλλὰ μέχρι τοῦ σημείου τούτου φθάνουν αἱ γνώσεις μου, ἢ μᾶλλον ἢ φαντασίαι μου· διότι θὰ ἤμην πολὺ προπετής, ἂν ἀπετόλμων νὰ παραθέσω τὰς ὑποθέσεις ταύτας, ὡς ἱστορικὰς εἰδήσεις. Τὸ μόνον ἴσως τὸ ὅποιον θὰ προσέειδεν εἰς αὐτάς ποιάν τινα πιθανότητα εἶναι ὅτι πλανηθεὶς ἐπὶ ὥρας ἐπὶ τῆς νησίδος ταύτης, ὑπὸ τὰς συνθήκας τὰς ὁποίας ἐκθέτω ἐφεξῆς, εὐρέθην αἴφνης πρὸ τῶν καταστραμμένων ἐρειπίων ὑπογείου ναύσκου, σχεδὸν σπηλαίου κτιστοῦ, εἰς τὰ ἐλάχιστα σωζόμενα μέρη τοῦ ὁποίου διαφαίνονται ἀμυδρῶς ἴχνη τοιχογραφιῶν, τῶν ὁποίων ἢ σύνθεσις δὲν μαρτυρεῖ βυζαντινὴν προέλευσιν. Θὰ ἦτο πάντως ναύσκος καθολικός. Μετ' ὀλίγην δὲ δόσιν φαντασίας, τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῇ εἰς ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἀρδόβας.

ἴσως ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις ἂν ἀξίζῃ τὸν κόπον τῶσαν λεπτομερειῶν ἢ νησὶς αὕτη. Ἄλλ' ὅπως ὄλων τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, οὕτω καὶ ταύτης ἢ σημασία εἶναι ὄλως σχετικὴ.

Ἄδιάφορος διὰ τὸν πολὺν κόσμον, ἔχει ἐξαιρετικὴν σημασίαν διὰ τοὺς κυνηγούς. Διότι διαίτῃται καὶ πληθύνεται ἐπ' αὐτῆς ἢ πέρδιξ ἢ ἐρυθρὰ ἢ ἑλληνικὴ πέρδιξ (*perdix rubra* καὶ

perdrix Graeca), ἡ ὁποία μεθ' ὅλον τὸ ἑλλη-
νικώτατον ὄνομα, μὲ τὸ ὁποῖον τὴν τιμᾶ ἢ ζω-
λογία, τείνει νὰ ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν
ὀρέων, ὅλον ἐν καθισταμένη σπανιωτέρᾳ.

Τούτου ἕνεκεν ἀπομένουν σήμερον ὡς περὶ οὐ-
φύγετα τὰ μέρη τὰ σχεδὸν ἄβατα εἰς ἀνθρώπινον
πόδα, τὰ ὅλως ἀπόκρημα, μετὰ τινα δὲ χρόνον
θὰ δύναται τις νὰ θηρεύῃ τὴν περδίκια μόνον
ὄπου καὶ τοὺς αἰγάγρους.

Ὅπως δὴποτε ἡ φαντασία, ἡ ὁποία παρουσιάζει
τὰς ἀπωτάτας χώρας ὡς βριθούσας χρυσοῦ,
πλούτου, καὶ τύχης εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ μετα-
ναστευτικὸν μικρόβιον, καὶ τὰς ἀπομακρυσμένας
ἐρημονήσους, ὡς πλήρεις θηραμάτων εἰς τοὺς
προσβεβλημένους ὑπὸ μικροβίου ὄχι ὀλιγώτερον
ἐπικινδύνου τοῦ τῆς θηρομανίας, ἡ αὐτὴ γόησσα
φαντασία εἶχεν ὑποσχεθῆ ἐπιτυχίας θηρευτικῆς
ἀνταξίας τοῦ Νεμρώδ, ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ
Σάν Τζώρτζη εἰς μίαν ὁμάδα κυνηγῶν κατεσκευ-
νωμένων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Σουνίου πρὸς θήραν
ὀρτύγων, οἱ ὁποῖοι ἐθεώοντο τὸν Σάν Τζώρτζην,
ὡς ὁ ἐν ἐξορίᾳ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ τὴν Ἐπιγυ-
γελμένην Γῆν.

*

Ἡ ἐκδρομὴ ἀπεφασίσθη ὑπὸ συνθήκας ἐξαιρε-
τικῶς εὐμενεῖς. Πλοῦς δι' ἰστιοφόρου πολλῆς
καθιστᾶ τὴν ἐκ 15 μιλίων ἀπόστασιν ἐν ἀπὸ
τὰ περιπετειωδέστερα ταξίδια· δὲν εἶναι δύσκο-
λον ἢ νὰ μὴ κατορθωθῇ προσέγγισις, ἢ νὰ ἀπο-
κλεισθῇ τις ἐπὶ ἡμέρας ἰκανὰς ἐπὶ τοῦ Σάν Τζώρ-
τζη ἀκούσιος Ρεθινῶν Κροῦσας — τηρουμένων,
ἐννοεῖται, τῶν ἀναλογιῶν, — διότι ἄνευ τοῦ
ὄρου τούτου οὐδεμία παρομοίωσις θὰ ἦτο ποτε
ἐπιτετραμμένη.

Ἡμεῖς ὁμῶς, χάρις εἰς ἓνα τῶν συντρόφων,
εἶχομεν εἰς τὴν διαθέσιν μας ἰσχυρὸν ῥυμουλκὸν
τοῦ Πειραιῶς καὶ τούτο φέρον τὸ ὄνομα « Ἁγίος
Γεώργιος », διὰ τὴν ἔλικα τοῦ ὁποῖου ἢ ἀπὸ Σου-
νίου εἰς Βέλβιναν μεταβάσις ἦτο ὑπόθεσις δύο
περίπου ὥρων.

Καὶ μετὰ δύο ὥρας προσηγγίζομεν τῷ ὄντι εἰς
τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου.

Ἄλλὰ ποίας ἀκτὰς καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ
λυθῇ κατ' αὐτὰς τὸ πρόβλημα, ὄχι τὸσον τῆς
ἀπεβιβάσεως, ὅσον τῆς ἀναρρίχσεως ἐπὶ τῆς
νήσου, μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει.

Διότι τὸν Σάν Τζώρτζην πρέπει νὰ τὸν φαν-
τασθῆτε ἐξ ὅλων τῶν σημείων νήσον κατακό-
ρυφον πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπρόσιτον σχεδὸν
πάντοθεν εἰς τὸν ἀνθρώπινον πόδα· τὸ ἐπίπεδον,
τῆς νήσου, ἐλάχισται δηλαδὴ τινὲς λωρίδες
βαταί, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς ὄρρυς τῶν λόφων
καὶ τοῦ ὄρου. Ἄλλ' ἐκ τίνος σημείου νὰ ἀνέλθῃ
τις τὸ κατακόρυφον ὕψος βράχων ὀξυακίμων,
τεμνωμένων ἀπὸ ἀποτόμους χαράδρας, ὕψος ποι-
κίλλον μεταξὺ 300 καὶ 400 μέτρων;

Ἀπόπειραι πρὸς ἀναρρίχσιν ἐγένοντο πολλαὶ
ἐκ διαφόρων σημείων· ἀπόπειραι ἐπιχειροῦμεναι
ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων, τῶν ὁποίων ὁμῶς ἐγκλί-
τως παρητούτο πρὸ τοῦ ἀδύνατου· συντρίμματα
λίθων, ἐφ' ὧν προσεπάθουν νὰ πατήσουν, σχί-
σται εὐθραυστοὶ ὑποσκαφέντες ὑπὸ τῶν βροχῶν,
ὑπεχώρουν ὑπὸ τοὺς πόδας των, κυλιόμενοι μετὰ
πατάγου πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἄνὰ μίαν βάρδρα
τῶν Ἄλπεων θὰ ἦσαν χρησιμώταται εἰς αὐτὴν
τὴν περίστασιν· ἀλλὰ κυνηγοὶ τῶν περδίκων δὲν
θὰ ἠδύνατο βεβαίᾳ νὰ κατηγορηθοῦν ἐπὶ ἀπρο-
νοησίᾳ, διότι δὲν ἐφρόντισαν νὰ προμηθευθοῦν ὄρ-
γανα χρήσιμα εἰς τὴν ἀναρρίχσιν τῶν ὀρέων.
Καὶ οἱ σκύλοι αὐτοὶ ὑλάκουν θηρηωδῶς ἀδυνα-
τοῦντες νὰ παρακολουθήσουν· ὅταν δ' ἔστρεφέ τις
τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὸ βάρδρον
τὸ καταλήγον εἰς τὴν βαθυπύθμενον θάλασσαν,
ἕτερος προσετίθετο τότε τρομερὸς τῆς ἀναρρίχῆ-
σεως ἐχθρὸς, ὁ Ἰλιγγος· ὁ Ἰλιγγος ὁ παραλύων
τοὺς μῦς τῶν ποδῶν τῶν ἐπιζητούντων ἔρεισμα
καὶ τῶν χειρῶν τῶν ἐχομένων σπασμωδικῶς τῶν
βράχων.

Καὶ κατηρχόμεθα καὶ ἐπιβιβάζομεθα ἐκ νέου
ἐπὶ τοῦ ῥυμουλκοῦ· καὶ ἡ αὐτὴ ἀγωνιώδης προσ-
πάθεια μὲ πανομοιότυπα ἀποτελέσματα ἐπανε-
λαμβάνετο ἐξ ἄλλου σημείου.

Τέλος ἡ φρόνησις, ἡ ὁποία τελευταία πάντοτε
ἐπισκέπτεται τοὺς ἐγκεφάλους, μᾶς ὑπέδειξεν ὅτι
ἡ ἀτραπὸς, ἀτραπὸς αἰγάγρων, ἀπαιτούσα καὶ
αὕτη μεγάλην δόσιν θάρρους, θὰ εὐρίσκετο κατ'
ἀνάγκην κάτωθεν δύο οἰκίσκων, τῶν μόνων δειγ-
μάτων τῆς παρουσίας τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων
ἡ κατατομὴ διεφαίνετο ὑπερβῆν ὑψηλῆς κορυφῆς.

Ἐκείθεν τούλαχιστον ἠδυνήθημεν νὰ ἀνέλθω-
μεν· ἀλλ' ἀπέχοντες ἐπιμελῶς τοῦ νὰ βλέπω-
μεν πρὸς τὰ κάτω καὶ διανύσαντες τρία χιλιό-
μετρα διὰ κατακόρυφον ὕψους μῶλις τριακοσίων
μέτρων· τόσα ἦσαν τὰ ἀπαραίτητα λεξοδρομή-
ματα τῆς ἀτραποῦ καὶ αἱ διάμεσοι ἀναβάσεις
καὶ καταβάσεις.

Τέλος ἠδυνήθημεν νὰ πατήσωμεν τὰ λεγόμενα
σαμάρια τῶν ὀρέων καὶ τὰ ἐλάχιστα βατὰ αὐτῶν
κράσπεδα. Οὕτω δὲ ἤνοιξεν ἐπισήμως ἡ θήρα.

*

Οἱ σκύλοι διεσκορπίσθησαν κατὰ διαφόρους
διευθύνσεις διερωτώντες βράχους καὶ θάμνους διὰ
τῆς ῥινόσ καὶ σχηματίζοντες καὶ πλαστικὰ ἐρω-
τηματικὰ διὰ τῶν οὐρῶν αὐτῶν ἐστραμμένων
τοξοειδῶς.

Τὸ θήραμα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ
ἐρωτήματα ταῦτα.

Στίφος περδίκων ἠγέρθη μετὰ τοῦ δαιμονιώ-
δους ἐκείνου θορύβου, ὁ ὁποῖος παραλύει ἐκ συγ-
κινήσεως τοὺς πρωτοπείρους κυνηγούς· ἀλλὰ δύο
μόνον ἐπλήρωσαν τὸν φόρον τοῦ αἵματος εἰς τὰς

πρώτας σχεδὸν ταυτοχρόνους ἐκπυροσκορήσεις
πέντε τσὰκ-μπόρ, αἱ δὲ λοιπαὶ διασκορπισθεῖσαι
ἐκάρφωσαν (ὄρος τεχνικός) εἰς τὰς ἀποκρήμους
κλιτύας, τὰ κοινῶς λεγόμενα χάλαρα.

Ἐκεῖ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν περδίκων τούτων
ἤθελα νὰ εἶχα συνοδοῦς τινὰς τῶν κομψῶν κυνηγῶν
τοῦ Φαλήρου, τῆς Καλλιθέας, ὡς καὶ ἐν γένει
τοῦ ἐλαϊῶνος Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων.

Ἐκεῖ, ὅπου ἐν στραβοπάτημα δύναται νὰ
ὀδηγήσῃ τινὰ μετὰ πολλὰς ἀναπνήσεις ἐπὶ τῶν
βράχων μέχρι τοῦ πελάγους ἐν καταστάσει πόλ-
του· ὅπου πολλῆς ἀναγκάζεται τις νὰ σκοπεύῃ
διὰ τῆς δεξιᾶς μόνον, ἐχόμενος τῶν βράχων διὰ
τῆς ἀριστερᾶς· ἐκεῖ ὅπου εἶδον περδίκια φονευθεῖ-
σαν νὰ κατακυλιῆται ἐπὶ ὀλόκληρον λεπτόν πρὸς
τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς σκύλους συγκυλιόμενους
μετ' αὐτῆς, μῶλις δὲ κατορθώσαντας νὰ μὴ
θρυμματισθοῦν, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ καταλάβουν
τὸ θήραμα, ὅπερ εὔρε τὴν γαλήνην καὶ τὸν τά-
φον εἰς ἀπρόσιτον βάθος χαράδρας.

Περαιτῆσις τῆς θήρας, κωμικῶς ἀγόνου,
ἀφοῦ εἰς ἕκαστον τῆς κυνηγετικῆς ὁμάδος ἀνελό-
γει 1 3/4 περδίκος, διηυθύνθημεν πρὸς τοὺς δύο
οἰκίσκους, οἵτινες μετὰ τοῦ παρακειμένου ναοῦ
τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, φίλου πάντοτε τῶν ὑψηλῶν
κορυφῶν, ἀπετέλουν τὸν συνοικισμὸν τοῦ Σάν
Τζώρτζη. — Ἐρλεγόμεθα ὑπὸ ἐπιθυμίας νὰ γνω-
ρίσωμεν τοὺς κατοίκους τῆς νήσου. Διότι μέχρι
τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἴγες,
τὰς ὁποίας συνητήσαμεν, ἐνέμοντο ἀφύλακτα
καὶ ἀπολύτως χειράφρετα πάσης ἀνθρωπίνης ἐπι-
τηρήσεως.

Ἄλλὰ πρὸ τούτου ἐπεφυλάσσετο εἰς ἡμᾶς
σφοδρότατη διὰ κυνηγούς ὄσον καὶ ἀπροσδόκητος
ἐκπληξίς.

*

Δύο δορκάδες πραγματικῆς δορκάδες, προέκυ-
ψαν εἰς τινὰς χαράδρας καὶ μὲ δύο χαριτωμένα
ἄλματα, ἄλματα ἀκροβατῶν, ἐποζάρισαν ἀκί-
νητοι εἰς ἀπόστασιν μῶλις 25 βημάτων ἀφ'
ἡμῶν. Ὡς ἐξ ἐνστίχτου εἰς ἐκ τῶν συντρόφων, —
περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ἦτο ὁ νεώτερος, —
ἐσκόπευσεν· εὐτυχῶς τὸν προέλαβεν ἀπροσδόκη-
τος κίνησις τοῦ θηράματος· κίνησις ὄχι πρὸς
ἄτακτον φυγὴν· ὅλως τούναντίον αἱ δορκάδες
ἤλθον πρὸς ἡμᾶς, μᾶς ὠσφραίνοντο φιλικώτατα
καὶ μᾶς παρετήρουν μὲ τὸ γλυκύτατον βλέμμα
των, πλήρως ἐμπιστοσύνης καὶ μετέχον συγχρό-
νως ἰκεσίας. — Δύο τεμάχια εὐθραύστου καὶ ὀρε-
κτικῆς γαλέτας ἦτο ἡ ἄμεσος ἀπάντησις ἐνός
τῶν συντρόφων μας, ἀκριβῶς ἐκείνου, ὅστις πρὸ
ὀλίγου ἠτοιμάζετο νὰ φυτεύσῃ ἐπὶ τῶν ἀβρῶν
σωμάτων αὐτῶν τὸν σπόρον τοῦ θανάτου ὑπὸ
μορφὴν μολυβδίνων σφαιριδίων ἀριθμοῦ 7. — Ἀπὸ
τῆς στιγμῆς ἐκείνης αἱ σχέσεις μας κατέστησαν
τροφερῶταται.

Δὲν ἦσαν αἱ γνωσταὶ δορκάδες τῶν ἑλληνικῶν
δασῶν· ἦσαν μικρότεροι καὶ βαθύτεροι τὸ
χρῶμα· αἱ χαριτωμένα γυαζέλαι τῶν ἀφρικα-
νικῶν ἐρήμων.

Ἄλλὰ θὰ ζητήσητε βεβαίως τὴν λύσιν τοῦ
αἰνίγματος.

Καὶ ἡ λύσις εἶναι πρόχειρος.

Ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς δύο συνιδιοκτητῆς ἐξ
Ἰδρας. Ὁ ἄρτος των δὲ καὶ πᾶσα βοήθεια εἶναι
πάντοτε εἰς τὴν διαθέσιν τῶν χειμαζομένων ναυ-
τίλων. Συμπολιταὶ των λοιπὸν σπογγαλιεῖς,
προερχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ
τυχόντες περιθάλψεως, ἐδώρησαν εἰς αὐτοὺς τὰ
δείγματα ταῦτα τῆς ἀφρικανικῆς faune.

*

Ἡ νῆσος χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικῶς πρὸς
κτηνοτροφίαν πλουσίαν εἰς νομάς. Τὰ κτηνοτρο-
φικὰ δὲ προϊόντα μεταφέρει εἰς Ἰδραν πλοιάριον
τῶν ιδιοκτητῶν, τοῦ ὁποῖου ὁ ἕτερος ἐπὶ πλείστον
παραμένει ἐκεῖ.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἐπισκεφθέντες τὴν οἰκίαν του δὲν
εὐρομεν ἐπὶ τῆς νήσου εἰμὴ μόνον τὸν μισθωτὴν
ποιμένα ἐξηκοντούτη καὶ μικρὸν ποιμενόπαῖδα
μῶλις δωδεκαετῆ.

Τὰ δύο ἢ τρία δωμάτια τὰ ἀποτελοῦντα τὸν
συνοικισμὸν ἐξόχως καθάρια, ἕνεκα τῆς χαρα-
κτηριστικῆς τῶν Ἰδραίων πρὸς τὴν καθαριότητα
καὶ τὴν τάξιν ἀγάπης. Εἰς τὸ τοῦ ιδιοκτητοῦ
εὐρομεν καὶ πληθὺν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων·
ἀλλὰ μετὰ αὐτῶν ὅλων ἐν διετέλει εἰς τρο-
μακτικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ συναξάρια καὶ τὴν
ἀμαρτωλῶν σωτηρίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας παραδόξως
ἦτο τοποθετημένον. Καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο ἦτο
ἡ . . . Χαλιμά. Ἴσως διὰ νὰ πιστευθῇ ἀκόμη
μίαν φοράν ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐρήμῳ ὁ βίος
ἀποτελεῖται ἐξ ἀντιθέσεων καὶ ὅτι καὶ τὴν προ-
σευχὴν καὶ τὴν μεταρσίωσιν πρὸς τὰ ὑπέργεια
ἐλλοχᾷ καὶ ἐπιβουλεύεται πάντοτε ὁ πειρασμός.

Αἱ δύο αὐτοεξόριστοι αὐταὶ ἀνθρώπιναι ὑπάρ-
ξεις, ὅς εὐρομεν ἐπὶ τῆς νησιδος, εἶναι ἐκ τῶν
ἀνθρώπων, ἐπὶ τῶν ὁποίων βαθεῖαν ἀπετύπωσεν
ἡ μοῖρα τῆς δυστυχίας τὴν σφραγιδα.

Τὸ παιδίον, καχεκτικόν, φέρον τὰ ἔχνη χρῶ-
νίου ἰκτέρου, οὐδεὶς ἄλλον ἔχει ὡς μᾶς εἶπεν ἐν
τῷ κόσμῳ πλὴν ἐνός ὑπεργήρου πάππου ἐν Ἰδρα.
Ταχέως βέβαια καὶ ὁ δεσμός οὗτος τοῦ αἵματος
θέλει ἀποκοπῆ καὶ μόνον ἐφεξῆς θὰ περιδινηται
ἐν τῷ στροβίλῳ τῶν περιπετειῶν βίος ταλαιπω-
ρῶν καὶ στερήσεων.

Ἄλλ' ἀσυγκρίτως τραγικώτερα εἶναι ἡ ἱστο-
ρία τοῦ γέροντος ποιμένος. Εἶχεν ἀδελφοὺς, σύζυ-
γον, τέκνα. Ὅλοι ἐξέλειπον καὶ οὐδεὶς πλέον
ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ.

— Δέκα χρόνια, μᾶς εἶπεν, εἶμαι εἰς αὐτὸ τὸ
νησὶ καὶ μίαν φοράν μόνον ἔλειψα ἀπὸ πάνω δε-

καπέντε μέρες. Τι να κάμω στις πολιτείες;

«Ω! Ήτο πολύ λογική ή κρίσις του!»

Δέκα ἔτη εξορίας ἐπὶ τῆς ἀγρίας ταύτης ἐρημονήσου, τὴν ὅποιαν πλήττουν αἱ θάλασσαί, ὅπως οἱ μυθιστορικοὶ ναυαγοί, οἱ ἀγνωστοὶ καὶ λησμονημένοι ἐπὶ ἐρήμων καὶ ἀπροσίτων νήσων! Ἀλλὰ μὴ δὲν εἶναι καὶ οὗτος ναυαγὸς τοῦ βίου;

Καὶ κατὰ τῶν τρικυμιῶν αἱ ὁποῖαι τὸν συνέτριψαν, τίς ἀσφαλέστερος λιμὴν τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον καὶ τὴν ἀτάρακτον ταύτην ἐρημίαν;

Ἡ κάρωσις τοῦ νοῦ, βαθμιδικὰ καὶ προχωρητικὴ εἶναι βεβαίως τὸ ἀσφαλέστερον νηπενθὲς φάρμακον, τῆς χειμασθείσης ταύτης ψυχῆς, τὸ πραϋντικώτερον ἐπουλωτικὸν τόσων τραυμάτων.

Ἡ γαλήνη τῆς φύσεως θὰ εἶναι πάντοτε ὁ γλυκύτερος τοῦ ἀνθρώπου παραμυθητής.

Εἰς τοὺς ἐρήμους τούτους ἀνθρώπους ἀφήσαμεν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ποικίλῃ εὐκρέστως τὴν μονοτονίαν τῆς διαίτης αὐτῶν· καρπούς, ὀπώρας, τροφὰς νωπάς, ποτὰ, ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς δύσεως ἀπῆραμεν τῆς νήσου, συνοδευθέντες ὑπὸ τῶν δύο κατοίκων αὐτῆς μέχρι τῆς παραλίας.

Μετὰ μικρὸν ἠἰλιξ τῆς βυμουλοῦ ἐπάφλασε καὶ ἀφρώδης αὐλαξ παρενετέθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Σάν Τζώρτζη.

Ἐστρεφον περίλυπος τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὰς δύο ἐκείνας ἀνθρωπίνους ὑπάρξεις, τῶν ὅποιων ἡ κατατομὴ τὰχιστα ἐξηλείφθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν βράχων.

Καὶ ὅμως τοὺς θεωρῶ ὀλιγώτερον δυστυχεῖς ἀπὸ τοὺς ἐρήμους τοῦ θάλαπος πάσης στοργῆς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι συμπύρουν τὴν μονήρη αὐτῶν ὑπαρξίν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τοῦ κοινικοῦ βίου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ἡ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ

[Κατὰ τὸν Λόκε.]

Ἡ παιδικὴ περιέργεια οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὄρεξις τοῦ εἰδέναι· διὰ τοῦτο καλὸν νὰ ἐνθαρρύνωμεν αὐτήν. Δι' αὐτῆς ἡ φύσις ζητεῖ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἔμφυτον ἡμῶν ἀμάθειαν· ἄνευ τῆς ἐρευνητικῆς ταύτης ὁρμῆς θὰ διεμνομεν εἰς βλακώδη κατάστασιν καὶ παντελῆ ἀγρηστίαν. Πρὸς καλλιέργειαν δὲ καὶ διαρκῆ ἐργήγησιν αὐτῆς νομίζω ὅτι εἶνε χρήσιμοι αἱ ἐξῆς ὑποθέσεις.

1. Μὴ ἀπορρίπτετε καὶ καταφρονεῖτε οὐδεμίαν ἑρώτησιν τοῦ παιδιοῦ· μὴ ἀνέχεσθε ποτὲ

1 Συγγραφεὺς τῆς ὁ Περὶξ, ἄλλως φρονεῖ. «Νομίζω, λέγει, ὅτι πολλὰ ἐρωτῶνται οἱ παῖδες καὶ πάρα πολλὰ ἐρωτῶσι καὶ αὐτοί. Ἐπιθυμητότερον θὰ ἦτο ὀλιγώτερα μὲν νὰ ἐρωτῶσι, πλείονα δὲ νὰ παρατηρῶσιν». Ἀληθῶς ἄτοπον εἶνε ν' ἀνέχεται τις πάντοτε

νὰ καταγελᾶται διὰ τὰς ἐρωτήσεις του· ἐξηγεῖτε αὐτῷ ὅ,τι ζητεῖ νὰ μάθῃ, καθ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ἡλικία καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἀποφεύγοντες τὰς ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του διασαφηνίσεις ἢ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ἀσκέτους πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἐξηγήσεις, ὡς συγχιζύουσας τὴν διάνοιαν. Προσέχετε εἰς τὸ κύριον σημεῖον τῆς ἐρωτήσεώς του, ἀδιαφορεῖτε δὲ περὶ τῶν λέξεων, ἃς ἐκφραζόμενον μεταχειρίζεται. Ἐὰν ἐπαρκῶς διαφωτισθῆται ἐκάστοτε δι' ἀπαντήσεων ὀρθῶν καὶ καταλλήλων, αἱ σκέψεις του σὺν τῷ χρόνῳ καὶ λάβωσιν ἰσχύον καὶ καθόλου ἢ διάνοιάν του ἀφ' ἑαυτῆς θὰ ἐπιδῶσῃ, ὅσον δὲν ἐφρατῶσθε ἴσως. Διότι ἡ γνῶσις ἀρέσκει εἰς τὸ πνεῦμα, ὡς τὸ φῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· οἱ παῖδες ἀγαπῶσι μετὰ πάθους αὐτήν καὶ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν ἀποκτῶσιν αὐτήν, ἐὰν μάλιστα βλέπωσιν ὅτι αἱ ἐρωτήσεις των δὲν καταφρονεῖται, ἀλλ' ὅτι τούναντιον ἐκτιμᾶται καὶ παραθαρρύνεται ἢ πρὸς τὸ εἰδέναι αὐτῶν ὄρεξις. Καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν οἱ παῖδες κατατρίβονται ἀδιαλείπτως εἰς διασκεδάσεις καὶ παιδικὰς ποικίλας μηδαμινὰς καὶ ἀνουσίας, εἶνε ὅτι οἱ γονεῖς των ἀνοήτως φερόμενοι μέμφονται τὴν περιέργειάν των καὶ δὲν ἀπαντῶσιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις των. Ἀλλ' ἐὰν μετεχειρίζοντο αὐτοὺς μετὰ πλείονος ἐπιμελείας καὶ στοργῆς, ἐὰν ἀπῆντων προθύμως εἰς τὰς ἐρωτήσεις των, φρονῶ ἀδιστακτικῶς ὅτι μᾶλλον θὰ ἔχαιρον νὰ μαθάνωσι, νὰ αὐξάνωσι τὰς γνώσεις των ὡς πρὸς τὰ ποικίλια καὶ καινότητα ἐμφανίζοντα πράγματα, παρ' ὅσον χείρουσι παίζοντες καθ' ἐκάστην τὸ αὐτὸ παιγνίδιον καὶ διασκεδάζοντες διὰ τῶν αὐτῶν ἀθυρμάτων.

2. Οὐ μόνον σπουδαίως πρέπει ν' ἀπαντᾶτε εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τινὰ ἔτι τρόπον νὰ ἐνθαρρύνετε τὴν περιέργειάν των, ἐπαινοῦντες ἐνώπιον αὐτῶν τὴν ἀξίαν καὶ τὰς γνώσεις τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἔχουσιν ἐν ὑπολήψει. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀνθρώπος ἐξ αὐτῆς τῆς νηπιότητος εἶνε μάταιος καὶ φιλοδοξῶς, μὴ ὀκνεῖτε νὰ ὑποτρέφετε τὴν ματαιοδοξίαν του πρὸς πράγματα, ἅτινα θὰ καταστήσωσιν αὐτοὺς καλύτερους· ἐπιτρέπετε εἰς τὴν μικρὰν των φιλοδοξίαν νὰ στρέφεται πρὸς ὅ,τι δύναται νὰ ὠφελήσῃ αὐτοὺς. Κατὰ ταῦτα δύνασθε ἵνα ὁ πρεσβύτερος υἱὸς σας καλῶς μάθῃ τι, ν' ἀναθέτῃτε εἰς αὐτὸν

τὴν ὀχληρὰν φλυαρίαν τοῦ παιδός. Ὡς παρετήρησεν ὁ Βαῖν, «ἡ παιδικὴ περιέργεια δὲν ἔχει πάντοτε ἄγνην τὴν προέλευσιν· δύναται ἄπλως νὰ προσέρχεται ἐξ ἐγωισμοῦ, ἐκ φιλοταράχου πνεύματος, ἐξ ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἀκούηται καὶ ὑπηρετῆται ὑπὸ τῶν ἄλλων». Μέση τις ὁδὸς μεταξὺ τῆς υπερβολικῆς τοῦ Λόκε συγκαταβάσεως καὶ τῆς σκαῖς ἀρνήσεως τῶν γονέων, ὅτινες εἰς οὐδεμίαν ἢ σχεδὸν οὐδεμίαν ἐρώτησιν ἀποκρίνονται, εἶνε ἡ ἀρίστη. (Σημ. τοῦ Γάλλου μεταφραστοῦ Γαβριὴλ Κομπερέ).

τὴν φροντίδα νὰ διδάσκῃ τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς του¹.

3. Ἄλλ' ὅπως οὐδέποτε πρέπει νὰ καταφρονῆτε τὰς ἐρωτήσεις τοῦ παιδός, ὡσαύτως πρέπει πολὺ νὰ προσέχητε ὅπως μὴ αἱ ἀπαντήσεις σας εἶνε ψευδεῖς καὶ πεπλανημέναι². Διότι δὲν βραδύνει ὁ παῖς ν' ἀντιληφθῆ ὅτι καταφρονεῖται καὶ ἀπατᾶται καὶ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἀδιάφορος, ὑποκριτῆς καὶ ψεύστης πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἐχόμεν καθῆκον νὰ σεβώμεθα τὴν ἀλήθειαν πανταχοῦ, μάλιστα δὲ ὅταν ἡμιλωμεν μὲ παιδὰς· διότι ἀπατῶντες αὐτοὺς οὐ μόνον ματαιοῦμεν τὰς προσδοκίας των καὶ παρακλύομεν τὴν μάθησιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρομεν τὴν ἀθωότητά των διδάσκοντες αὐτοὺς τὴν χειρίστην τῶν κακιῶν. Ὁ παῖς εἶνε ὁδοιπόρος ἐρχόμενος εἰς τόπον παράδοξον καὶ ἀγνωστον· διὸ δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκωμεν τέρψιν εἰς τὸ νὰ τὸν ἀπατῶμεν. Καὶ ἂν ἐνίοτε αἱ ἀπορίαι του μᾶς φαίνονται παράδοξοι καὶ ἀνάξιαι ἀπαντήσεως, ὀφείλομεν οὐδὲν ἧττον ν' ἀπαντῶμεν σπουδαίως. Ἡμεῖς πρὸ πολλοῦ ἐμάθομεν τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἃς μὴ νομίζωμεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπέρχωνται καὶ εἰς τὸν νοῦν τοῦ παιδός, ὅστις τὰ πάντα ἀγνοεῖ καὶ τὰ πάντα θέλει νὰ μάθῃ· εἰς αὐτὸν εἶνε ξένον, ὅ,τι εἰς ἡμᾶς εἶνε οἰκειότατον, καὶ πᾶν τὸ προσπίπτον ἀγνωστον, ὡς ὑπῆρξεν καὶ εἰς ἡμᾶς. Εὐτυχῆ τὰ παιδιὰ τὰ εὐρίσκοντα περὶ ἑαυτὰ ἀνθρώπους προσήκει, σεβομένους τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν καὶ βοηθοῦντας αὐτὰ εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῆς.

Ἐὰν τις ἡμῶν μετεφέρετο αἴφνης εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὅλη ἡ σοφία καὶ ὅλη ἡ ἐπιστήμη ἡμῶν, δι' ἣν ἀκριβῶς καταφρονεῖται τὰς ἐρωτήσεις τοῦ παιδός, δὲν θὰ μᾶς ἀπῆλλαττε τῆς ἀνάγκης (καὶ πιστεύω ὅτι οὐδεὶς θὰ ἦτο τόσο ἀδιάφορος, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἐκεῖ) τοῦ νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ μυρίων πραγμάτων. Καὶ ἂν ἀλάζων τις καὶ ἀσημος Ἰάπων θὰ ἐθεώρει μικρὸν καὶ γελοῖον νὰ μᾶς διαφωτίσῃ περὶ αὐτῶν, πόσον εὐχάριστος θὰ μᾶς εἴη ἢ συνάτησις εὐπροσηγόρου καὶ εὐγενεοῦ ἀνθρώπου προθύμου νὰ θεραπεύσῃ τὴν περιέργειαν καὶ ἀγνοίαν ἡμῶν;

Ὅσακις νέον τι πρᾶγμα προσπίπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ παιδός, ἐρωτᾷ τὸ εἰς τοὺς ξένους συνήθως ἐρώτημα, «τί εἶνε αὐτό;» Διὰ τοῦτου συνήθως οὐδὲν ἄλλο ζητεῖ νὰ μάθῃ ἢ τὸ ὄνομα· λέγοντες λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα ἀπαντᾶτε

¹ Εἰς τὴν ἔμφυτον ταύτην ὁρμὴν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ζητεῖ νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι γινώσκει, ὀφείλετο ἐν μέρει ἢ ἐπιτυχίᾳ τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς αὐτῆς. Σ. Γ. Μ.

² Εἶνε ἀληθῶς σφάλμα, «ἐγκλημα ἀσεβείας πρὸς ἀθωότητα» ἡ ἀπάτη τοῦ παιδός καὶ ἡ κατάχρησις τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς γονεῖς ἢ ἀποκριφίς τῆς ἀλήθειας, εἰς ἐρωτήσεις ἀπρεπεῖς καὶ ἀκείρους. Σ. Γ. Μ.

ἀκριβῶς καὶ ἐπαρκῶς εἰς τὴν ἐρώτησίν του. Μετὰ ταύτην συνήθως ἐρωτᾷ, «τί χρειάζεται αὐτό;» Καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρέπει ν' ἀποκρίνησθε εὐκρινῶς καὶ ἄνευ περιστροφῶν· ἐξηγεῖτε αὐτῷ τὴν χρησιμότητα τοῦ πράγματος, δεικνύετε τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον δύναται εἶναι νὰ κατανοήσῃ αὐτήν. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον φέρεσθε εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐξεγειρούσαν τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ καὶ μηδέποτε ἀφίνετε αὐτὸν ν' ἀπέρχεται, χωρὶς νὰ διαφωτισθῇ τὴν ἀπορίαν του διὰ τινος ἀπαντήσεως. Καὶ ἴσως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ὄρισον ἦδη τὴν ἡλικίαν ἢ μετὰ τοῦ παιδός συνομιλία δὲν θὰ εἶνε τόσο ματαιὰ καὶ ἀνωφελῆς, ὅσον κοινῶς πιστεύεται. Αἱ αὐτόματοι καὶ ἀπροσδόκητοι ἐρωτήσεις παιδός ἔχοντος ἐρευνητικὴν διάνοιαν δύναται ἐνίοτε νὰ καταπονήσωσι τὸν νοῦν καὶ ἱκανῶς πεπειραμένου ἀνδρός. Καὶ δὲν διστάζω ν' ἀποδεχθῶ ὅτι πλείονα τις μαθάνει ἐκ τῶν ἀπροσδοκῆτων ἐρωτήσεων τοῦ παιδός ἢ ἐκ τῶν λόγων ἀνθρώπων ἐν τῷ αὐτῷ κύκλῳ αἰετοπεριστερομένων, δούλων τῶν περὶ ἀγωγῆς προλήψεων καὶ ὡς τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεων προέρχεται ἐκ ὀνεισμῶν¹.

4. Δὲν εἶνε ἴσως ἄσκοπον νὰ παρουσιάζῃ τις ἐνίοτε εἰς τὸν παῖδα πρᾶγματα παράδοξα καὶ νέα, ὅπως κινῆται ἢ περιέργεια καὶ προκαλεῖται ἢ ἐρευνα αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ποτε ἡ περιέργεια ὠθήσῃ αὐτὸν εἰς ἐρώτησιν περὶ πράγματος, ὅπερ οὐδαμῶς πρέπει νὰ μάθῃ, εἶνε πολὺ προτιμότερον νὰ εἴπῃ τις αὐτῷ διαρρηδῶν ὅτι δὲν εἶνε ἀκόμη καιρὸς νὰ τὸ ἐννοήσῃ παρὰ νὰ ψευστῇ ἢ ἐλαφρὰν καὶ κενὴν ἀπάντησιν νὰ δώσῃ².

¹ Παρατηρήσεις λίαν ὀρθαὶ καὶ λίαν λεπταί. Τὰ παιδιὰ, ἀκριβῶς διότι οὐδὲν γινώσκουσι, βλέπουσι τὰ πρᾶγματα ἄλλως ἢ ἡμεῖς καὶ ἐνίοτε μετὰ πλείονος ὀρθότητος. Ἡ λογικὴ αὐτῶν ἐξελέγγει πολλακίως τὰς ἡμετέρας προλήψεις. Τοῦτο δὲ εἶνε ἀληθές οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς ιδέας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν αὐτῶν· ὁ Μᾶξ Μύλλερ εἶπεν· «Τὴν γλώσσαν καθαρῶς οὐκ αὐτὰ ἐξωμάλισαν κατ' ὀλίγον μέγα πλῆθος τύπων ἀνωμαλῶν». Σ. Γ. Μ.

² Εἶνε ζήτημα ἄξιον προσοχῆς, πῶς πρέπει ν' ἀπαντᾷ τις εἰς ἐρωτήσεις τινὰς τοῦ παιδός. «Ἡ περιέργεια κινεῖ αὐτὸν, λέγει ὁ Κάντιος, εἰς ἐρωτήσεις τινὰς ἀτόπους, ὡς π. χ. πῶθεν γίνονται τὰ παιδιὰ. Ἀλλ' εὐκόλως ἱκανοποιεῖ τις αὐτὸν ἢ δι' ἀπαντήσεως οὐδεμίαν ἔννοιαν ἐγούσης ἢ λέγων ὅτι αὕτη εἶνε παιδαριώδης ἐρώτησις». Ἀλλοὶ φρονοῦσιν, ὡς ὁ Λόκε, ὅτι πρέπει ν' ἀναβάλλωμεν τὴν ἀπάντησιν λέγοντες ὅτι δὲν δύναται τώρα νὰ ἐννοήσῃ, καὶ ἄλλοι νὰ προσποιώμεθα ἀγνοίαν. Πρὸς δικαιολογίαν τῆς τελευταίας ταύτης γνώσεως διατείνονται ὅτι καλὸν εἶνε νὰ ἐθίζηται ἐνωρίς ὁ παῖς ν' ἀναγνωρίζῃ ὅρα εἰς τὰς ἡμετέρας γνώσεις. Ἀλλὰ δύναται τις ν' ἀντεῖπῃ ὅτι ἡ περιέργεια τοῦ παιδός δὲν ἱκανοποιεῖται τῶν εὐκόλως καὶ ὅτι ἢ θ' ἀναζητήσῃ αὐτὸς μόνος νὰ εὕρῃ τὴν ἀπάντησιν ἢ θὰ ἐρωτήσῃ ἄλλους μὴ ἔχοντας ἴσως πρόνοιαν εἰς τοὺς λόγους των. Τὸ καθ' ἡμᾶς δεχόμεθα ὅτι τὸ ἀρίστον εἶνε, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Λόκε, ν' ἀπαντᾷ τις διὰ λόγων κενῶν καὶ ἐπιτολαίων ὁ παῖς ἱκανοποιεῖται τα-

Ἡ εὐτραπελία, ἣτις τόσον ἐνωρὶς ἐμφανίζε-
ται εἰς τοὺς παῖδας, σπανίως συνυπάρχει μετὰ
ἰσχυροῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ σπανίως ἔχει
ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μὀρφωσιν κρίσεως ἰσχυρᾶς.
Ἐάν τις ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ τὸν παῖδα ζωη-
ρότερον καὶ λαλίστερον, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ᾔτο
δύσκολον. Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ὁ σώφρων πατὴρ
δὲν ἐπιθυμεῖ οὔτε ἀνικανός τις καὶ ἄχρηστος εἰς
τὴν κοινωνίαν νὰ καταστῇ ὁ υἱός του, ὅταν ἀν-
δρωθῇ, οὔτε νὰ εἶνε μέσον διασκεδάσεως καὶ τερ-
πνός σύντροφος εἰς τοὺς περιστοιχίζοντας, ἐφ' ὅσον
εἶνε μικρός· ἂν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀκόμη δύναμι
νὰ βεβαιώσω ὅτι τερπνότερον εἶνε ν' ἀκούῃ τις
τὸ παιδίον νὰ ἠμιλῇ λογικῶς παρὰ νὰ φλυαρῇ
ἀστείως. Ὑποτρέφετε λοιπὸν διαρκῶς τὴν περι-
έργειαν αὐτοῦ ἀπαντῶντες εἰς τὰς ἐρωτήσεις του
καὶ διαφωτίζετε τὴν κρίσιν του, ὅσον εἶνε δυνα-
τόν. Ὅσακις ἡ ἐξήγησις, ἣν αὐτὸς ἐπινοεῖ, εἶνε
ἀποδεκτὴ ὑπὸ τινος ἐποψίν, ἢ ἀπολαμβάνῃ ἀνω-
λύτως τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἐκτίμησιν· ἀλλ' ὅσα-
κις εἶνε ὅλως ἄλογος, μὴ καταγελάτε τὴν πλά-
νην του, ἀλλ' ὠδηγεῖτε αὐτὸν μετὰ γλυκύτητος
εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Μηδέποτε ἀνακόπτετε τὴν
πρὸς λογικὰς σκέψεις διάθεσιν αὐτοῦ ἐξ ἀφορητῆς
προσπίπτοντός τινος πράγματος καὶ μηδέποτε
ἀποπλανᾶτε αὐτὸν δι' ἀπαντήσεων σοφιστικῶν
καὶ ἀπατηλῶν· διότι ἀληθῶς ἡ κρίσις, ἡ ὑψίστη
καὶ σπουδαιότατη τῶν δυνάμεων τοῦ πνεύματος
εἶνε ἀξία τῆς μεγίστης ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς
καὶ ἡ κανονικὴ αὐτῆς ἀνάπτυξις καὶ ἀσκησις
ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην τελειότητα, εἰς ἣν ὁ ἄν-
θρωπος δύναται νὰ φθάσῃ ἐν τῷ βίῳ. Σ.

Ἡ ΚΡΗΤΗ ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ¹

Β'

Ἡ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνία δὲν εἶνε πολὺ
καλλιτέρα, ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως λιμένων ἐν
τῇ μεσημβρινῇ πλευρᾷ τῆς νήσου καὶ τῆς κακῆς
καταστάσεως τῶν εὐρισκαμένων ἐν τοῖς βορείαις
αὐτῆς παραλίαις. Εἰς τὸν λιμένα Χανίων τὰ
πλοῖα τὰ βυθιζόμενα μέχρι τεσσάρων καὶ ἡμίσεος
μέτρων δυσκόλως δύναται νὰ εἰσπλεύσῃσιν.
Εὐτυχῶς ὑπάρχει ἐκεῖ παραπλεύρως ὁ θυμιάσιος
λιμὴν τῆς Σούδας, ἀντικείμενον ἢ πρόφασις τόσων
διεθνῶν ὑπονοιῶν. Ἡ κυβέρνησις τοῦ ἡγεμόνος,
κατανοοῦσα τὴν ἀνάγκην τῶν δημοσίων ἔργων,
ἐζήτησε παρὰ τῆς κρητικῆς Συνελεύσεως τὴν
ἐξουσιοδότησιν πρὸς σύναψιν δανείου, δι' ὃ ὑπῆρ-

χέως· καὶ αἱ ἐρωτήσεις δὲ αὐτοῦ δὲν ἔχουσι πάντοτε
τὴν σημασίαν, ἣν φαίνεται ὅτι ἔχουσι, ἐξήγησις
δὲ τις οἰαδῆποτε δύναται νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἀφελῆ
αὐτοῦ περιέργειαν. Σ. Γ. Μ.

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 17.

χεν ἐλπίς νὰ δοθῇ ἡ ἐγγύησις τῶν Δυνάμεων,
ἐξ ἧς θὰ ἤλαττοῦτο ὁ πληρωτέος τόκος καὶ τὰ
βάρη τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἡ Συνέλευσις ἐμ-
φορομένη τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος τοῦ πρυ-
τανεύσαντος κατὰ πάσαν αὐτῆς τὴν πορείαν,
ἔδειξεν ἴσως ὑπερβολικὴν φρόνησιν ἀναβαλοῦσα
τὴν ἐγκρισίν της. Δέον ὅμως ἀφ' ἑτέρου νὰ ἠμολο-
γήσωμεν ὅτι οἱ δισταγμαὶ αὐτῆς περὶ τὴν κατε-
σπευσμένην ἐνέργειαν δικαιολογοῦνται ἐκ τῆς πα-
ρούσης τῆς νήσου καταστάσεως καὶ ἐκ τῆς εὐλό-
γου ἐπιθυμίας, ὅπως μὴ ἐπιβαρύνωσι τὸν τόπον
δι' ἐσπευσμένων ὑποχρεώσεων καὶ ἄνευ προηγου-
μένης ἐπισταμένης μελέτης τῶν σχεδίων, περὶ ἃ
αἱ τοιαῦται δαπάναι ἀφιερῶθησαν.

Ἡ ἀθρόα ἀπέλευσις τῶν μωαμεθανῶν Κρη-
τῶν εἶνε μία τῶν κυριωτάτων ἀφορμῶν τῆς οἰκο-
νομικῆς αὐτῆσι διαταράξεως. Πλείονες τῶν τεσ-
σαρακοντακισχιλίων, ἐπὶ ὄλιку ἀριθμοῦ 75,000,
ἀπῆλθον ἤδη ἐκ τῆς νήσου, τὸ δὲ μεταναστευ-
τικὸν ρεῦμα δὲν ἐσταμάτησεν ἀκόμη. Ἰδίως ἐκ
τοῦ Ἡρακλείου προέρχονται οἱ πλεῖστοι τῶν
μεταναστῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων καὶ
ἐξοχῶν εἶχον καταφύγει εἰς τὴν ρηθεῖσαν πόλιν,
ἀφέντες τὰ ὑπάρχοντά των εἰς τὴν διάκρισιν τῶν
Χριστιανῶν, τῶν ὁποίων πάλιν αὐτοὶ εἶχον κατα-
στρέψει τὰ κτήματα. Ἡ ἀντεκδίκησις ὑπῆρξεν
ἀγρία. Τοῦτο συνέβη εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς
νήσου, ἐξαίρεσις τῆς πεδιάδος τῶν Χανίων, ὅπου
τὰ κτήματα, ἀνήκοντα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς
Μωαμεθανούς, ἐπροστατεύοντο παρὰ τῶν τουρ-
κικῶν στρατευμάτων, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν
ταῦτα ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν στρατευμάτων
τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Οἱ Μωαμεθανοὶ ἀπέρχονται τῆς νήσου ὑπεί-
κοντες, ὡς λέγεται, εἰς κέλευσμα ἐκ Κωνσταν-
τινουπόλεως. Οἱ Κρήτες Μωαμεθανοὶ, Ἐλληνας
ὄντες τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, αἰσθάν-
ονται πρὸς τὴν πατρίδα των στοργήν, ἣν συνή-
θως δὲν συναισθάνονται οἱ ἠμῶρησκοὶ των, δι'
οὗς ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος ἀποροφᾶται ὑπὸ τοῦ
θηρησκευτικοῦ αἰσθημάτος. Ἡ γῆ ἔνθα ὁ Μωάμεθ
παύει νὰ κυριαρχῇ εἶνε γῆ βέβηλος. Διὰ τοῦτο
οἱ Τοῦρκοι ἐξεπατρίσθησαν, ἐφ' ὅσον ἠδύναντο,
ἀπὸ πασῶν τῶν νέων Ἐπικρατειῶν τῶν σχημα-
τισθεισῶν διὰ τῶν τεμαχίων τῆς Ὀθωμανικῆς
Αὐτοκρατορίας. Πρὸς τούτοις ὁ ἄλλως παρεκι-
νοῦντο νὰ φύγῃσιν καὶ ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ἣν ἔδο-
κίμαζον τοῦ νὰ διατελῶσι τοῦ λοιποῦ ἐν ἰσότητι
μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἐν χώρῃ κατακτηθείσῃ
παρ' αὐτῶν, ὅπου ἐπὶ αἰῶνας αὐτοὶ ἐχρημάτισαν
κύριοι. Ἐν Κρήτῃ, χάρις εἰς τὴν ἀνδρείαν τῶν
Χριστιανῶν, τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς ὑπεροχῆς τῆς
κατακτησάσης φυλῆς ὑπῆρξε κατὰ πάσαν ἐπο-
χὴν ὀλιγώτερον ἐμφανὲς ἢ ἀλλοχού. Κατὰ τὴν
νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν εὐχερῶς ἠδύναντο
ν' ἀπικατασταθῶσι σχέσεις ὀμαλαὶ μετὰ τῶν Χρι-

στιανῶν καὶ Μουσουλμάνων. Αἱ προκηρύξεις τοῦ
ἡγεμόνος, αἱ ἐπισκέψεις αὐτοῦ εἰς τὰ ὀθωμανικὰ
τεμένη, ἡ φιλόφρων αὐτοῦ καὶ κλοκάγαθος συμ-
περιφορὰ πρὸς πάντας, ἀνεξαίρετως θρησκευμα-
τος, ὁ διορισμὸς μωαμεθανῶν εἰς δημοσίας θέσεις,
ἄφειλον νὰ εἶνε ἀποχρῶσαι περὶ τοῦ μέλλοντος
ἐγγυήσεις. Ὁ ὑπερτερῶν χριστιανικὸς πληθυ-
σμός, ὑπείκων εἰς τὰς συνδιαλλακτικὰς τοῦ ἡγε-
μόνος ἐμπνεύσεις, παντοιοτρόπως καὶ αὐτὸς προ-
σεπάθησε νὰ καταστήσῃ φανερόν τὸν πόθον του
ὅπως ἐξαλειφθῶσιν αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόν-
τος. Κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ Συντάγματος ἐλή-
φθη πρόνοια νὰ περιφρουρηθῶσι τὰ δικαιώματα,
τὰ ἔθιμα, καὶ πᾶν τὸ συντελοῦν ἵνα μὴ θιχθῇ
ἡ ἄκρα των φιλοτιμία. Καὶ ὅμως πᾶσαι αἱ ἀπό-
πειραι πρὸς ἀναγκαιότητας τῆς ἐξόδου των ἀπέβησαν
ἄγονοι. Μὴ ἄρα γε προέρχεται τοῦτο ἐκ τοῦ
ὅτι δὲν λησμονοῦσι τὸ τόσον χυθὲν αἷμα καὶ
τὰς τὸσας γενομένας ὕβρεις ἐκατέρωθεν κατὰ
τούς τελευταίους καιροὺς; Μήπως φοβούνται ὅτι
ἐὰν ἐπέλθῃ ρήξις ἀλλοχού μετὰ τῶν Μουσουλμάνων
καὶ Χριστιανῶν, ἐὰν συμβῶσι που νέαι σφα-
γαὶ Ἀρμενίων ἢ ἄλλων Χριστιανῶν, θ' ἀρυ-
πνισθῶσιν ἐν δεδομένη στιγμή τὰ κατενυκθίνοντα
ἐπὶ τοῦ κρόντος πάθη; Μήπως διανοοῦνται
ν' ἀποσπῶσιν τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο, ζητοῦντες
ἀπὸ τοῦδε ἄσουλῳ εἰς τὰς χώρας τὰς ὑποκειμέ-
νας εἰς τὸν Σουλτᾶνον;

Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας προσθετέον καὶ λόγους
οἰκογενειακοῦς. Τὰ συνοικέσια καθίστανται ὀση-
μέρα δυσκολώτερα καθ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν πι-
στῶν ἐλαττοῦται. Ἡ ἐλευθερία ἣν χαίρουσιν αἱ
χριστιαναὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κακὸν
παράδειγμα εἰς τὰς γυναῖκας τῶν Μουσουλμάνων.
Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξάσκησις τῶν θρησκευμάτων
εἶνε ἐλευθερὰ ὑπὸ τὸ νέον πολίτευμα, ἡ ἀλλα-
ξοθηρική δύναται ν' ἀποβῇ εὐκολώτερα καὶ
συχνοτέρα ἢ ἄλλοτε. Ἡδὲ ἐν Χανίοις συνέβησαν
τοιαῦτά τινα γεγονότα μεμονωμένα νεκρῶν μου-
σουλμανίδων, ἀπχρησίων ἐκουσίως παρὰ Χρι-
στιανῶν, οὗς ἐνουμνήθησαν βαπτισθεῖσαι.

Ὅπως δὲ ἡ ἀθρόα ἀπέλευσις ἐξοκολουθεῖ, ὁ
δὲ πληθυσμὸς τῆς Κρήτης ἐλαττοῦται ἐνεκα τού-
του. Οἱ μετανάσται προσπαθοῦσι νὰ ἐκποιήσωσι
τὰς οἰκίας των καὶ τὰ κτήματα των ἀντὶ πάσης
θυσίας. Αἱ τιμαὶ δὲ καταπίπτουσιν ἐπὶ μᾶλλον
ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως βραχιόνων πρὸς καλλιέρ-
γειαν, ἀποθαρρυνούσης τοὺς ἀγοραστάς. Εἶνε βε-
βηλῶς τοῦτο δεινὸν διὰ τὴν χώραν, ἀλλὰ δεινὸν
προδοτικόν. Γίνεται λόγος νῦν περὶ ἀποικισμοῦ
Ἀρμενίων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ καταλειφθέντος
ὑπὸ τῶν μωαμεθανῶν κενοῦ. Ἀλλὰ τὸ μέτρον
αὐτὸ δὲν θὰ ᾔτο ἀρεστόν εἰς τοὺς Κρήτας, οἵτι-
νες προτιμῶσι τὸ νόσημα μᾶλλον ἢ τὴν προτει-
νομένην θεραπείαν. Δὲν ἐπιθυμοῦσιν ἀποικισμοῦς
ξένης φυλῆς, καὶ μάλιστα γινομένου ἀθρόως.

Προτιμῶσι νὰ ἐπαυξήσωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸν
πληθυσμὸν τῆς νήσου των. Ἡ γονιμότης τῆς
φυλῆς των εἶνε παροιμιώδης. Ὅθεν ὑπολογίζε-
ται ὅτι μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ὁ πληθυσμὸς τῆς
νήσου θὰ διπλασιασθῇ, δύναται δὲ τις νὰ προει-
πάσῃ ὅτι κατὰ τὰ τέλη τοῦ Κ' αἰῶνος ὁ πλη-
θυσμὸς αὐτῆς πιθανώτατα θὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἐκα-
τομμύριον, εἰς ὃ εἶχε φθάσει, ὡς λέγεται, κατὰ
τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ ὅποιον δύναται καὶ πάλιν
ἢ χώρα εὐκόλως νὰ διαθρέψῃ.

Κατὰ τὸν Πάσλεῦ (ἐνθ' ἀνατ. σ. 326),
κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ὅτε ἡ νήσος
περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑνετῶν, περιεί-
χεν 600 χιλιάδας περίπου κατοίκων. Ὑπὸ τὴν
κυριαρχίαν αὐτῶν ἐπῆλθε βαθμιαία ἐλάττω-
σις, περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, μετὰ τὴν
τουρκικὴν κατάκτησιν, ἀπέμεινον μόνως 80 χι-
λιάδες. Κατὰ τὰς παρχμονὰς τῆς Ἑλληνικῆς
Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, εἰς ἣν ἡ Κρήτη
ἔλαβε μέρος τόσον ἐνεργόν, ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς
ὑπελογίζετο εἰς πλείονας τῶν 250 χιλιάδων.
Κατὰ τὸ 1834 ὁ αὐτὸς Πάσλεῦ ὑπελόγησε τὸν
πληθυσμὸν εἰς 129,000 ἐπὶ δεδομένων μετ' ἐπι-
μελείας συλλεγέντων ἐν ἐκάστῳ τῆς νήσου δια-
μερίσματι. Σήμερον, παρὰ τὴν ἐμπόλεμον κατά-
στασιν τὴν μαστίσασαν τὴν νήσον κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἦττον κατὰ τὴν τελευταίαν ἐξηκον-
ταετίαν, καὶ μετὰ προσέτι τὴν ἀπέλευσιν τῶν
ὑπερτεσσαρακοντακισχιλίων Μωαμεθανῶν, ὁ ὀλι-
κὸς ἀριθμὸς τῶν κατοίκων θεωρεῖται ὡς ἀνερχό-
μενος εἰς 280 χιλιάδας ὡς ἐγγιστα. Βάσιμοι
ὑπάρχουσιν ἐλπίδες ὅτι ἡ αὐξήσις ἐστὶ σταθε-
ρωτέρα καὶ σημαντικώτερα ὑπὸ τὸ νέον πο-
λίτευμα.

Ὑπὸ πολιτικὴν ἐποψίν ἡ ἐλάττωσις τῆς μωα-
μεθανικῆς μειονότητος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ
ὡς συμφορὰ, καθότι δι' αὐτῆς θὰ διευκολυνθῇ, ἐν
ἀπωτέρῳ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον μέλλοντι, ἡ
ἐκπλήρωσις τῶν ἐθνικῶν πόθων τῶν Κρητῶν ὡς
πρὸς τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς πατρίδος.
Ἡ παρούσα κατάστασις εἶνε δι' αὐτοὺς μετα-
βητικὴ, σταθμὸς προπαρασκευαστικός, οὕτως εἰ-
πεῖν. Τὸ ἐρυθρὸν τμήμα, τὸ προστεθὲν τῇ θελή-
σει τῶν Δυνάμεων εἰς τὰ ἐλλητικὰ χρώματα τῆς
σημασίας των, ἀναμνηστικὴ αὐτοῦς τὸ παρελθόν
χωρὶς νὰ τοὺς πτοῖ διὰ τὸ μέλλον. Τὸν λευκὸν
ἀστέρα, τὸν ἀνατέλλοντα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐρυ-
θροῦ ἐκείνου τετραγώνου, ἀσμενίζονται νὰ θεωρῶ-
σιν ὡς τὸν ἀστέρα τῆς Βηθλεὲμ· ἡ παρὰ τετα-
μένη αὐτοῦ ἀκτίς, δι' ἧς διακρίνεται ἀπὸ τοῦ
τουρκικοῦ ἀστέρος, τείνει πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ
καθίσταται διὰ τὰ ὄμματα των ὁ ἀστὴρ τῆς
ἐλπίδος.

Ἡ ἐλπίς αὕτη ἐνισχύεται ἐξ αὐτῆς ταύτης
τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγεμόνος, εἰς ὃν αἱ ἐλευθερώ-
τρια Δυνάμεις ἐνεπιστεύθησαν τὸ ἀξίωμα τοῦ

Υπάτου Ἀρμοστοῦ, ὅστις εἶνε υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες τῆς Κρήτης θεωροῦσι τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὡς ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς εὐμενεῖας τῶν Δυνάμεων, ἐνταυτῷ δὲ καὶ τοῦ ὑπεσχημένου αὐτοῖς μέλλοντος. Ὑπὸ τὴν διπλὴν ταύτην ιδιότητα ὁ Ἕλληνας βασιλόπαις Γεώργιος ἔτυχεν ἐνθερμοτάτης ὑποδοχῆς. Ὁ ἐνθουσιασμός μὲθ' οὗ ἐχαίρεισθη ἡ ἀφιξίς του κατὰ πρῶτον ἐν Χανίοις καὶ κατόπιν ἐν Ἡρακλείῳ εἶνε ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Διὰ τῶν ἀτομικῶν του προτερημάτων ὁ ἡγεμὼν κατώρθωσε νὰ ἐφαλκῆσθαι ὅσημέραι περισσότερον τὴν ἀγάπην τοῦ μικροῦ ἐκείνου λαοῦ τοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον δεινοπαθήσαντος, βλέποντος δὲ νῦν ἀνατέλλουσαν τὴν ἠὲ κειρῶν εὐδαιμονεστέρων.

Νοήμων, φιλόπονος, μεριμνῶν ὅπως ἐκπληροῖ εὐτυνεϊδῆτως τὴν ἀνατεθεισάν αὐτῷ ἐντολήν, συνειδῶς τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα ὡς εἰρηνευτοῦ καὶ ἀνακκινιστοῦ, ὁ ἡγεμὼν γινώσκει νὰ ἐπιβάλλῃται διὰ τῆς εὐσταθείας τῆς ἑαυτοῦ θελήσεως, νὰ ἐμπνέῃ δὲ ταυτοχρόνως τὴν ἀγάπην διὰ τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς μειλιχιότητος τῶν τρόπων του. Ἐμπρόσπιτος, ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ συνεγγυῶν τὸν λαὸν οὗ τὰς τύχας ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ, ὁ εὐσταθὴς ἐκεῖνος ἀξιωματικός, οὗ τὸ ἀνάστημα ὑπερβαίνει τὸ τῶν ὀρεινῶν Κρητῶν— διασῆμων οὐχ ἦντον διὰ τὸ μεγάλωσμά των— ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἰδεώδη δι' αὐτοῦ τύπον τοῦ ἡγεμόνος. Ἐοραζόμενος τὴν πρῶτην μετὰ τῶν συμβούλων αὐτοῦ ἢ παρεχῶν ἐπισήμους ἀκροάσεις, τὴν μεταμεσημβρινὴν ἐξερχεται εἰς μακροὺς περιπάτους, ἐφιππος, ἐφ' ἀμάξης ἢ πεζῇ. Συνοδεύμενος ὑπ' ἐνὸς τῶν δύο αὐτοῦ ὑπασιπιστῶν, ἐπισκέπτεται τὰς κώμας τῆς πεδιάδος ἢ τῶν περὶ τὴν ὑψωμάτων.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν δὲν τὸν ἀναγνωρίζουσι καὶ τὸν ἐκλαμβάνουσι ὡς ἑνα τῶν ἀξιωματικῶν τῶν ξένων πλοίων. Γίνεται δεκτὸς πανταχοῦ μετὰ τῆς πλήρους ἀξιοπρεπείας ἐκείνης ἀπλότητος, ἣτις προσδίδει τοσοῦτο θῆλυτρον εἰς τὴν φιλοξενίαν τοῦ Ἑλλήνου χωρικοῦ. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ ἐπινεν ἐν τινὶ καλύβῃ αἰγίων γάλα, φιλοφρόνως προσφερθὲν αὐτῷ παρά τινος γράϊας, ὁ υἱὸς τῆς ἐπελθῶν, ἐψιθύρισε παρά τὸ οὗς τῆς μητρός του τίς ἦτο ὁ ξένος. Ἡ πρεσβυτικὴ ἐγονυπέτησεν εὐχαριστοῦσα τὸν Θεὸν διότι ὠδήγησε πρὸς αὐτὴν τὸν ἡγεμόνα καὶ ζήτοῦσα παρά τούτου συγγνώμην διότι δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἄλλην τινὰ ἡμέραν εἰς τὰς περὶ τὴν χωρίου τινὸς συνδιαλεγόμενος μετὰ γέροντος Κρητός, κύπτοντος ἀνωθεν τοῦ κεκομμένου κορμοῦ ἐλαίας, ἐπὶ τῇ ματαίᾳ ἐλπίδι τοῦ νὰ ἴδῃ ἀναψυμένους ἐν αὐτῇ νέους βλαστούς· «— Πῶς τὰς περναῖς, γέρο; » τὸν ἠρώτησεν. «— Ἀσχημα, κύριε ἀξιωματικέ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος· καὶ ἤρχισε διηγούμενος τὰ δυστυχήματά του. . . Ὁ υἱὸς του

τραυματισθεὶς διὰ σφαίρας εἰς τὸ γόνα κατὰ τινὰ μάχην, ἐδέησε νὰ ὑποστῇ τὴν ἀποκοπὴν τῆς κνήμης του. «— Μοῦ εἶπαν, προσέθηκέν ὁ γέρον, ὅτι ἡ μητέρα τοῦ πρίγκιπος ξεύρει τὴν τέχνην νὰ βάλῃ ποδάρια· ἀλλὰ πῶς νὰ φθάσω εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τῆς ζητήσω ἕνα; » Ὁ ἡγεμὼν συγκινηθεὶς διότι ἐβλεπεν ὅτι ἡ φιλοφροσύνη τῆς σεπτῆς μητρός του δὲν ἦτο ἀγνωστος ἐν Κρήτῃ, προέτρεψε τὸν χωρικὸν νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ ἡρωτικωτάτου υἱοῦ του ὅπως ἴδῃ τὸν ἡγεμόνα καὶ παρακλήσῃ αὐτὸν νὰ γράψῃ πρὸς τὴν μητέρα του. «— Καὶ πῶς νὰ πάγω ἐγὼ ἔτσι στὸ παλάτι! » εἶπεν ἀπορῶν ὁ γέρον. Σημειωτέον ὅτι τὸ παλάτι αὐτὸ εἶνε πενιχρὰ ἐξοχικὴ ἐπαυλις, προβιβασθεῖσα εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτὸ χάρις εἰς τὴν ἐπὶ τῆς στέγης τῆς κυματίζουσας ἑλληνικῆς σημαίας καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας τῶν τεσσάρων Δυνάμεων, οἵτινες ἐκ περιτροπῆς φρουροῦσι παρά τὴν θύραν τοῦ μικροῦ τῆς κήπου. Ὁ πρίγκιψ ὑπεσχέθη νὰ εὑρεθῇ ἐκεῖ κατὰ τὴν ὥραν ἣν προσδιώρισε, καὶ ὁ γέρον χωρικός ἐπέισθη. Φαντασθῆτω ἕκαστος τὴν ἐκπληξίν του, ὅτε μεταβάς εἰς τὸ παλάτιον ἐνόησε πρὸς τίνα εἶχεν ὁμιλήσει.

Ἐν τούτοις ὁ Κρῆς ἢ ὁ Ἕλληνας χωρικός δὲν ἀποδειλιᾷ εὐκόλως. Ἐν τῇ συμπεριφορᾷ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του μεταχειρίζεται οἰκειότητα, μὴ ἀποκλείουσιν τὸν σεβασμὸν. Ἡ χρῆσις τοῦ ἐνικῶν ἀριθμοῦ ἐπιτείνει ἐτι μᾶλλον τὴν ἀφελῆ ἀξιοπρέπειαν τῆς συμπεριφορᾶς ταύτης. Ὁ πληθυντικὸς σεῖς εἶνε ξενισμὸς ἄλλοθεν εἰσαχθεὶς, εἰς ὃν οἱ κάτοικοι τῶν ἑλληνικῶν χωριῶν δὲν καθυποτάσσονται εὐκόλως.

Διὸ δακνὴς ὁ ἡγεμὼν ἀναγνωρισθῆ καὶ ἡ εἰδησις περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του μεταδόθη εἰς τὰς περὶ τὴν, πάντες οἱ χωρικοὶ συρρέουσι καὶ τὸν περιστοιχίζουσιν. Ὁμιλοῦσιν αὐτῷ, τοῦ ἀναφέρουσι τὰς ὑποθέσεις των καὶ ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ συμβουλὴν. Ἡμέραν τινὰ μίαν γραῖα πλησιάζουσα, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀδειαν νὰ τοῦ εἴπῃ τι. «— Λέγε, εἶπεν αὐτῇ ὁ πρίγκιψ. — Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἀκούσῃ καὶ οἱ ἄλλοι τί θὰ σοῦ εἴπω. — Ἐλα ἐδῶ ἰδικιτέρως. » Ἡ πτωχὴ γραῖα διηγήθη ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς, ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς τὰς μικρὰς τῆς οἰκονομίας, συνιστάμενας εἰς ἕκαστον γρόσιον· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τῆς δὲν θέλει νὰ τῆς ἀποδώσῃ τὰ χρήματα, πρᾶγμα ἄτοπον. Καὶ παρεκάλεσε τὸν ἡγεμόνα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν κακὸν ἐκεῖνον ἀδελφόν καὶ νὰ παραστήσῃ αὐτῷ τὸ ἄδικον τῆς πράξεώς του. «— Καλὰ, καλὰ » εἶπεν ὁ ἡγεμὼν γελῶν, ἀλλὰ μὴ τολμῶν νὰ προσβάλῃ αὐτὴν διὰ τῆς ὀρεξῆς τοῦ διαφιλονικουμένου ποσοῦ. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ πρίγκιψ καὶ ἡ χωρικὴ συνητηθήσαν καὶ αὐθις εἰς τὸ ἴδιον μέρος. «— Λοιπόν, τοῦ ἐγράψες; ἠρώτησεν ἡ γραῖα. — Ὁ, δυστυχῶς τὸ ἐλησμόνησα. Ἀλλ' ἰδοῦ, λάβε τὰ χρή-

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ καπετάνιος συλλογίζεται καὶ κατὰ ζωγραφίζεται λυπηρὸν στὸ πρόσωπό του, τὸ πρόσωπο ποῦ τὸ μαύρισεν ὁ ἥλιος καὶ ποῦ τ' αὐλάκωνε ἡ ἀρμύρα τῆς θάλασσας καὶ τὸ ἀγριοβόρι.

Εἶναι ἡ παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς.

Ἄλλες χρονιὲς κατώρθωνε νὰ διορθώσῃ τίς δουλειῆς του καὶ νὰ περναῖ πάντα μὲ τοὺς καπετάνιους τίς μεγάλας μέρες. Μὰ φέτος δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ χάσῃ τὸ κέρδος ἐνὸς καλοῦ ναύλου.

Ἐπερουσαν τὴ Μικρὴν θάλασσα. Ἐνας ναύτης κατὰ τραγουδοῦσε στὸ κατάστρωμα, ἕνας ἄλλος διάβαζε δυνατὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὴν φυλλάδα καὶ ἕνα ναυτόπουλο τοὺς ἄκουε καὶ μὲ ταῦτιά καὶ μὲ τὰ μάτια.

Ὁ καπετάνιος ἔκαμε μιὰ ἐπιθεώρησι πικροῦ, θύμωσε ποῦ δὲν ἤθελε τίποτε νὰ μουρμουρίσῃ καὶ διαβαίνοντας μπροστὰ ἀπ' τὸ ναῦτη μὲ τὴν φυλλάδα, εἶπεν ἀγριοβόρι.

— Ἀκαμάτη, τί κάθεται καὶ διαβάσεις σὰν στεριανός. Ὅλο παπαφίγγους κάνεις, γιὰ τίποτε δὲν εἶσαι καλός.

— Νά, τοῦτο θυμήθηκε τὴ μάνα μου καὶ ἔκλαιε καὶ γιὰ νὰ ξεχάσῃ λίγο τοῦ διαβάξαι. Τώρα πρωτοξενιτεύεται ἡ πατρίδα γλυκεῖα πάντα.

Ὁ καπετάνιος πέρασε συλλογισμένος, ἀφοῦ κοίταξε βαθεῖα βαθεῖα τὸ ναυτόπουλο.

Κ' ἐκεῖνος ἔκλαψε ποῦ γέρασε στὴ θάλασσα.

Σὲ λίγο ἔστειλε καὶ τὸ προσκάλεσε τὸ παιδί.

— Ἐέρεις νὰ καταντίσης; τοῦ εἶπε, μὲ τὴν ἴδια ἀγρια φωνή, ποῦ εἶδεν τὰ προστάγματα.

Τὸ παιδί παραγμένο, εἶπε.

— Τὰ ξέρω τὰ κάλαντα, καπετάνιε.

— Λέγε τα.

— Δὲν μπορῶ.

— Ἀφοῦ ἐγὼ τὸ θέλω.

— Ὅ, τι ἄλλο θέλεις θὰ τὸ κάνω. Ἀμὲ νὰ τραγουδήσω δὲν μπορῶ· θ' ἀρχίψω πάλι τὰ κλάματα, καὶ εἶναι ντροπὴ νὰ κλαίω μπροστὰ σας. Τί λογῆς θλασσινός θὰ γένω, ἂν κλαίω σὰν γυναῖκα;

— Καὶ θαρρεῖς πῶς οἱ θλασσινοὶ δὲν κλαῖνε;

Ἦταν παιδί μου, ἡ θάλασσα γλυκεῖα σὰν τὰ ποτάμια. Καὶ μὲ τὰ δάκρυα ποῦ χύσανε τόσους θλασσινοὶ, καὶ μὲ τὰ δάκρυα ποῦ βρέχανε τὸ περιγιάλι, τόσες μάννες καὶ γυναῖκες καὶ ἀδερφές, ἀρμύρευε τώρα ἡ θάλασσα.

Κλαῖνε καὶ οἱ θλασσινοὶ. Ὁ καπετάνιος ἀρχισε τὰ κλάματα καὶ τὸ παιδί ἄφηκε ἐλεύθερα τὰ δικά του.

Καὶ ὕστερον ἀπὸ λίγο ὁ καπετάνιος, μὲ ἄλλη φωνὴ πειὸ ἡμερην, εἶπε.

— Δὲν εἶναι ντροπὴ σὰν κλαῖνε οἱ θλασσι-

λευταῖον ἦτο τὸ λεγόμενον *Χάνι*, ἦτοι τὰ δωμάτια τῶν φυλάκων καὶ ἄλλων ἀτόμων ἀνηκότων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως. Αἱ ἀνωτέρω αἰθούσαι διεκόπτοντο ὑπὸ εὐρυτάτων αὐλῶν καὶ συνεκινῶνουν διὰ πολλῶν στοῶν καὶ διαδρόμων, συμπερικίνεταν δὲ ὅτι τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων ἦσαν μονόροφα, διότι οὐδὲμοῦ ἀνευρέθη κλιμάξ τις χρησιμεύουσα πρὸς ἀνάβησιν. Πιθανῶς θὰ ἦσαν πύργοι τινὲς μόνον ὑπερέχοντες κατὰ τι τοῦ ὅλου οικοδομήματος.

Περίεργον καὶ μοναδικὸν ἴσως εἶνε ὅτι τὰ ἐν Μεσοποταμίᾳ ἀνάκτορα ἦσαν γενικῶς κτισμένα ἐπὶ τεχνητοῦ σιδήρου κατασκευαζομένου διὰ πολλῶν χωμάτων κομιζομένων ἀλλαχόθεν, τὰ ὅποια ἐστήριζον ἐξωθεν διὰ λιθίνων τειχῶν ἐν πάσαις ταῖς πλευραῖς αὐτῶν. Πάντα δὲ ἦσαν ὠκοδομημένα διὰ πλίνθων ἠψημένων εἰς τὸν ἥλιον ἢ εἰς κλιθάνον, συνδεομένων δι' ἀσφάλτου, διότι ὁ λίθος δὲν εὐρίσκετο ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ὅσκις εἶχον ἀπκράϊτητον ἀνάγκην λίθου, ὤφειλον νὰ φέρωσιν αὐτὸν μακρόθεν διὰ πολλῆς ἀπάνης. Εἰς ἐκάστην δὲ τῶν πυλῶν τῶν ἀνακτόρων ἐκείνων μεγάλοι ἀνάγλυφοι τῦροι πτερωτοί, ἔχοντες κεφαλὴν ἀνθρώπου γενειῶντος, ἴσταντο ἀνὰ δύο πρὸς τὰς εἰσόδους, ἐν μέσῳ δὲ ἐκάστου ζευγους ἴσταντο ἕτερος τοιοῦτος τῦρος κατὰ μέτωπον βλέπων πρὸς τὸν εἰσερχόμενον. Οἱ τῦροι οὗτοι, ἔχοντες μέγεθος πέντε μέτρων, εὐρίσκονται καὶ πρὸς τὰς πύλας τῶν πόλεων, ἐθεωροῦντο δὲ ὡς θεότιπτες προστάτιδες τῶν τε ἀνακτόρων καὶ τῶν πόλεων. Ὅμοια καθήκοντα ἀπέδιδον ἐνίοτε καὶ εἰς τοὺς πτερωτοὺς λέοντας, οὗς παρίστανον με κεφαλὴν ἀνθρώπου.

Πολλαχοῦ τῶν ἀνακτόρων ἐκείνων ἀνευρέθησαν ἀψίδες καὶ τινες θόλοι, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου μνησκόμεν ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἦσαν γνωστὰ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν Ἀσσυρίων. Τῶν ἀψίδων, ὡς γνωρίζετε, ἐποίησαν πολυειδῆ χρῆσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἰδίως εἰς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα καὶ γραφικὰ ὑδρογωγεῖα, τὰ καλλύοντα καὶ νῦν τὴν Ῥωμαϊκὴν πεδιάδα. Τοῦ θόλου δὲ ἔκκαμον μετὰ τοῦ Ἀσσυρίου χρῆσιν οἱ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι ἰδρύσαντες τὸ τοῦ Ἀγρίππα Πάνθεον, ἔτι δὲ τολμηρότερον οἱ Βυζαντινοὶ ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἄλλ' ὁ πλοῦτος τῶν ἀνακτόρων τῶν Ἀσσυρίων συνίσταται εἰς τὰς ἐντὸς αὐτῶν εὐρεθείσας ἀνάγλυφους παραστάσεις χρωματισμένας διὰ ζωηρῶν χρωμάτων. Εἰς τὰ εὐρύτατα ἐκεῖνα οἰκοδομήματα μὴ περιμένετε νὰ εὕρητε σκηνὰς τοῦ οἰκικοῦ, τοῦ ἐργατικοῦ, ἢ τέλος τοῦ ἀπλοικοῦ ἐκεῖνου βίου, οἷως εἶδομεν ἐν τοῖς ὑπογείοις τάφοις τῶν Αἰγυπτίων. Οἱ Ἀσσύριοι ἐκεῖνοι βασιλεῖς ἦσαν ἀκούραστοι πολεμιστὰὶ καὶ θηρευτὰὶ ἐμμανεῖς ἀγρίων θηρίων, τοιοῦτοι δὲ ὄντες, ἠρέσκοντο διὰ τοιοῦτων παραστάσεων νὰ διακοσμῶσι καὶ

τὰ ἀνάκτορά των. Ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν βλέπει τις ἢ στρατιωτικὰς πορείας καὶ παραστάσεις, ἐν αἷς προπορεύεται ὁ βασιλεὺς, προσέτι μάχας ἢ ἐπιθέσεις κατὰ πόλεων ὀχυρῶν, καὶ ἐνίοτε τοὺς μετὰ τὴν νίκην αἰχμαλωτισθέντας ἀγομένους σιδηροδεσμίους ἢ ἰκετεύοντας γονυκλινεῖς τὸ ἔλεος τοῦ νικητοῦ βασιλέως. Τοιαῦται παραστάσεις ἦσαν μόναι ἀρεσταὶ εἰς τοὺς μηδέποτε ἀναπαυμένους πολεμιστὰς βασιλεῖς, διότι αὐταὶ ἀνεμίμησκον καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὰς μεγαλοφυοὺς αὐτῶν πράξεις. Παρατηρήθησαν ὅμως καὶ τινὰ ἀνάγλυφα παριστάνοντα θρησκευτικὰς λιτανείας.

Ἐν τοῖς ἀνάγλυφοις ἐκείνοις φαίνονται φερόμενα ἐνθρόνα εἰδῶλα ἀσσυριακῶν θεοτήτων ἐπὶ τῶν ὤμων τεσσάρων ἀνδρῶν ἕκαστον. Ἀλλαχοῦ πάλιν εὐρίσκωμεν τοὺς θεοὺς ἰσταμένους ὀρθίους ἐπὶ τῆς ῥάχως πτερωτῶν γρυπῶν ἢ λεόντων πτερωτῶν καὶ ἄλλων ζώων.

Λίαν περίεργον εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Ἀσσύριοι καλλιτέχναι μετὰ πλείονος μελέτης καὶ μετὰ μείζονος ἀληθείας παρέστησαν τὰ ζῶα ἢ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν. Ἡ μορφή τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε διὰ τὴν τέχνην τῶν δυσπειθῆς καὶ στασιαζούσας ὑπὸ τὴν γλυφίδα των, παρέστησαν δὲ αὐτὴν τραχεῖαν μέχρι σκικιότητος. Ἄλλως τε φαίνεται ὅτι ἡ συνήθης τῶν Ἀσσυρίων ἀμφίσεις, καλύπτουσα διὰ πχυτάτων καὶ ἀλυγίστων ἐνδυμάτων ὁλόκληρον τὸ σῶμα, δὲν παρεῖχεν αὐτοῖς τὴν εὐκαιρίαν πρὸς συνεχῆ καὶ ἀνετον μελέτην τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ὅ,τι ἐβλεπον γυμνὸν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἦσαν μόνον οἱ βραχιόνες καὶ αἱ κνήμι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα παρέστησαν μετὰ τοιαύτης παραμορφώσεως τῆς φύσεως, ὥστε φαίνονται ὡς βραχιόνες καὶ κνήμι ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφῆρηθη ἀσπλάγχχνος τὸ σῶμα. Οὕτε εἶχον καὶ τὴν εὐκαιρίαν, ἢ εἶχον οἱ Ἕλληνας, τοῦ νὰ βλέπωσιν ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ταῖς παλαίστραις γυμνὴν τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, διότι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, οἱ βάρβαροι ἐκεῖνοι λαοί, ὡς ἀπεκάλουν αὐτοὺς, ἐθεώρουσαν αἰσχρὸν νὰ φαίνωνται ὀδυμῶσιν, εἶδει κατ' ἀκολουθίαν νὰ μὴ ἀνεχῶνται αὐτὴν μήτε εἰς τὰς διακοσμῆσεις τῶν ἀνακτόρων των. Ἄλλως ὅμως εἶχε τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὴν παραστάσιν τῶν ζώων. Ταῦτα παρουσιάζον εἰς θεῶν γυμνὸν τὸ σῶμα καὶ οἷον ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει ἀνευ προσθέτου ἐπικαλύμματος.

Ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, οὐ μόνον οἱ Ἀσσύριοι βασιλεῖς ἦσαν θηρευτὰὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐλικοὶ αὐτῶν καὶ οἱ εὐγενεῖς, πάντες δ' εἶχον τερπνὴν καὶ εὐάρεστον ἐνασχόλησιν τὰ κυνηγέσια, τὰ ὅποια ἦσαν μία δι' αὐτοὺς προπαιδεία εἰς τὰς μάχας. Πρὸς τοῦτο δ' ἔπρεπον πληθὺν θηρευτικῶν κυνῶν, οὗς εἶχον ἐξησκημένους εἰς ἰχνηλασίαν καὶ κατα-

διώξιν τοῦ θηράματος. Οὕτω καὶ οἱ καλλιτέχναι, ἀκολουθοῦντες μετὰ τῶν ἄλλων τὰ κυνηγέσια τῶν βασιλέων καὶ παρευρισκόμενοι εἰς τὰς καταδιώξεις καὶ κατατοξεύσεις τῶν λεόντων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ λάθωσιν ἰσχυρὰς καὶ ἀνεξαιλέτους ἐντυπώσεις περὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἐκάστου ζώου, περὶ τῆς κινήσεως αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ κινδύνου ἢ τῆς ἐπιθέσεως, νὰ ἴδωσι τέλος τὴν ἀγωνίαν αὐτῶν ἢ τὴν ἀγριότητα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ οὕτω νὰ ἀναπαρστήσωσιν ἐπὶ τοῦ ἀλαθάστρου ἢ ἐπὶ τῆς ἐγκύστου πλίνθου τὰς ἐντυπώσεις των μετ' ἀληθείας ἐκπλησσοῦσης τὸν θεατὴν.

Πλεῖστα ἀνάγλυφα τοιοῦτων παραστάσεων ἀνωρύθησαν ἐν Νινευῆ καὶ πλησίον τῆς σημερινῆς Μοσουλ, τῶν ὁποίων ἀτελῆ περιγραφὴν δίδω ἐνταῦθα, διότι ἀνευ σχεδιογραφημάτων καθίσταται δυσχερὴς ἢ διὰ μόνον λέξεων ἐκθεσις καλλιτεχνικῶν ἔργων.

Ἐν μικρᾷ σειρᾷ ἀνάγλυφων ἐξαχθέντων ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ βασιλέως Ἀσσυρβανιπάλ, παρίσταται ἐν κυνηγέσιον, οὗ μία σκηνὴ εἶνε καὶ ἡ εἰς θήραν ἐξοδος. Ἐκεῖ βλέπει τις τοὺς κύνας σπεύδοντας νὰ ἐξορμήσωσι. Τὸ λωρίον προσδεδεμένον εἰς τὸν λαίμον τῶν ζώων εἶνε λίαν τεταμένον, διότι ὁ ὀδηγὸς αὐτῶν βασταζει ἰσχυρῶς αὐτὸ καὶ περιστέλλει τὴν ὀρμὴν των, ἐκεῖνα δὲ μηκύνουσι τὸν λαίμον των, καὶ ἀνοίγουσι τὸ στόμα, ὥστε φαίνονται ὡς νὰ ὑλακτῶσι καὶ ὡς νὰ παροτρύνωσι διὰ τῶν ὑλακῶν καὶ τῶν σχημάτων των τοὺς κυρίους των εἰς τὴν ἐξοδον. Ὁ καλλιτέχνης ἐν τῷ συμπλέγματι τούτῳ παρέστησε τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετ' ἀληθείας καὶ ἀντιληπτικότητος σπανίας.

Ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων θηρίων τὸ μᾶλλον ἐρελικύσαν τὴν προσοχὴν τῶν Ἀσσυρίων καλλιτεχνῶν ὑπῆρξεν ὁ λέων, ὁ φεβερὸς οὗτος τῆς ἐρήμου βασιλεὺς. Παρέστησαν δὲ αὐτὸν εἴτε ἐν ἀδρανείᾳ, εἴτε ἐν ἐπιθέσει, εἴτε καὶ ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου μετ' ἐξαισίας ἀληθείας. Ὁ ἐν τῷ Μουσειῷ τοῦ Λαύβρου ὀρειχάλκινος Λέων, ὁ ἐξαχθεὶς ἀπὸ τοῦ παλατίου τοῦ βασιλέως Σαργῶν, κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐν τελείᾳ ἡρεμίᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ. Φαίνεται τὸ ἰσχυρὸν ἐκεῖνο θηρίον ὅτι ἀγνοεῖ τί ἐστι φόβος, ὑπερηφανευόμενον δὲ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἰσχύος του, μένει ἀμέριμνον διὰ πάντα κινδύνου.

Θαυμασιώτερον εἶνε τὰ εἰς τὴν ἀνωτέρω σειρὰν τῶν ἀνάγλυφων παριστάνοντα δύο θηρία, λέων καὶ λέαινα, τραπέντα ἐναγχος ὑπὸ τῶν θηρευτῶν. Ταῦτα, ὁμοῦ μετὰ τὰ λοιπὰ, τηροῦνται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσειῷ, καὶ εἶνε ἄξια περιεργείας παντὸς ἐπισκεπτομένου τὸ πλουσιώτατον ἐκεῖνο εἰς ἀρχαῖα Μουσεῖον. Τὸ θανάσιμον βέλος ἐνεπήθη εἰς τὸ σῶμα τοῦ λέοντος καὶ μένει ἐμπεπηγμένον ἐν αὐτῷ. Τὸ ζῶον, ἀδυνατοῦν νὰ στη-

ριχθῆ ὀρθιον, κάθηται ἐπὶ τῶν ὀπίσθιων ποδῶν, καὶ κύπτον τὴν κεφαλὴν ἀνοίγει χανδὸν τὸ στόμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου φεῦ! ἐξερεύεται κρουνηδὸν τὸ αἷμα, μετὰ τοῦ αἵματος δὲ καὶ ἡ ζωὴ. Ἡ στάσις καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ λέοντος δεικνύουσι τὸ καταβάλλον αὐτὸν ἄλγος, φαίνεται δὲ ὡς νὰ αἰσθάνηται τὴν φρικτὴν τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου.

Ἡ πληγωθεῖσα λέαινα διεγείρει ἐτι μᾶλλον τὴν συμπάθειαν τοῦ θεατοῦ. Τρία βέλη ἐνεπήθησαν ἐπὶ τῆς ῥάχως τοῦ θηρίου κατασυντρίψκντα τὴν σπονδυλικὴν αὐτοῦ στήλην. Ἐκ τοῦ τραύματος τούτου ὁλόκληρον τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ σώματος φαίνεται παραλελυμένον. Τὸ δυστυχὲς ζῶον περιπατεῖ εἰσέτι, ἀλλὰ διὰ μόνων τῶν προσθίων ποδῶν του σῦρον μετ' ἀγωνίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παραλύτους τοὺς ὀπισθίους. Ἡ ὄψις τῆς λέαινης εἶνε εἰσέτι ἀγρία, καὶ δεικνύει ματαίαν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκδίκησιν.

Ἐτερον ἀνάγλυφον παριστᾷ τὸν βασιλέα Ἀσσυρβανιπάλ, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτίθενται δύο λέοντες. Ἡ σκηνὴ εἶνε φεβερὰ, ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος βασιλεὺς, ἐρ' ἀμάξης ἰστάμενος ὀρθίος καὶ τείνων ἰσχυρῶς τὸ τόξον, ἐτοιμάζεται νὰ ρίψῃ τὸ βέλος του κατὰ τοῦ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐφορμῶντος θηρίου. Παρ' αὐτὸν ὁ ἡνίοχος βασταζει δι' ὄλης του τῆς δυνάμεως τὰ ἦνια, καὶ ὅλως πρὸς τὸ ἔργον του ἀφρωσιωμένος, προσέχει μὴ τοι δι' ἀκαταλλήλου στροφῆς διακινδυνεύσῃ τὸ πᾶν, ἀλλ' εἰς τὰ ὀπίσθεν συγκροτεῖται ἑτέρα ὁμοία πάλῃ. Ἐτερος καὶ ἐνταῦθα λέων ἐφορμᾷ κατὰ τῶν ἐν τῇ βασιλικῇ ἀμάξῃ εὐρισκομένων, ἀλλ' οἱ δύο ἐπὶ τῆς ἀμάξης εὐνοῦχοι ἐμπήγουσιν εἰς τὸ στήθος τοῦ θηρίου τὰ δύο αὐτῶν δόρατα δι' ὄλης των τῆς δυνάμεως. Ὁ κίνδυνος, ὡς παρατηρεῖτε, δὲν ἦτο μικρὸς, οἱ πάντες δὲ φαίνονται πρὸς οὐδὲν ἄλλο μεριμνῶντες ἢ εἰς τὴν ἀποσβῆσιν αὐτοῦ. Μία στιγμὴ ἀραιρέσεως, καὶ τὸ πᾶν ἀπόλλυται. Μεθ' ὄλην δὲ τὴν περὶ τὰ καθ' ἕκαστα ἀτέλειαν τῆς τέχνης, ὁ γλύπτης ἐξετέλεσε τὸ ἔργον του ἀξίως τοῦ φεβερῦ τῆς σκηνῆς, ἣν ἠθέλησε νὰ παρουσιάσῃ. Αἱ κινήσεις τῶν ἀμυνομένων εἶνε βίαιαι, ὡς βίαία εἶνε καὶ ἡ ἐπιθεσις τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁνομαστὰ παρὰ τοῖς ἀρχαιολόγοις εἶνε καὶ τὰ ὀρειχάλκινα ἀνάγλυφα τῶν θυρῶν, τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα θύραι τοῦ Βαλαβάτ. Αὐταὶ ἦσαν πύλαι πόλεων ἢ βασιλικῶν ἀνακτόρων κατασκευασμένα ἐκ ξύλου, ἐκαλύπτοντο δὲ δι' ἐλασμάτων ὀρειχάλκινων, ἐν αἷς παρίσταντο δὲ ἐκ κρούσεως τὰ προσφιλῆ τοῖς Ἀσσυρίοις θέματα, ἐκστρατεῖαι ὀηλαθῆ καὶ νίκαι Σαλμανασάρ τοῦ Β'. Κατὰ τὴν σφηνοειδῆ ἐπιγραφὴν τὴν συνοδεύουσαν ἐν τεμαχίον τοῦ ὅλου ἔργου, πρόκειται ἐν τούτῳ περὶ θυσίας, ἣν προσφέρει ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος παρὰ τὰς ὄχθας τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ λίμνης τοῦ Βάν. Ἐκεῖ

μας παρουσιάζει ο γλύπτης τα προς την θυσίαν απαιτούμενα σκεύη, ένα μέγαν λυχνούχον, ένα βωμόν τρίπουν, και δύο ξυστούς επί σκίμποδος άπολήγοντας εις δίσκον. Άριστερά δέ της παραστάσεως φαίνονται στρατιώται όριπτοντες εις την λίμνην τα μέλη των θυσιασθέντων ζώων, τα όποια άρπάζουσιν οι κάτοικοι εκείνοι της λίμνης.

Εν έτέρω τεμαχίω φαίνονται άμαξι φορτηγοί συρόμενοι υπό ίππων έν έστρατεία τινί, άλλ' ή δόδος είνε κούπη ποταμού άνώμαλος και όλισθηρά, διό οι ίπποι έπιπόνως και μετ' άγωνίας χωρούσιν εις τα πρόσω. Οι ήνίοχοι μάτην παροτρύνουσι διά της μάστιγος τους άσθμαίνοντας ίππους να προχωρήσωσιν, αλλά τότε πεζοί άρπάζοντες τους χαλινούς πλησίον του στόματος των ίππων, σύρουσιν αυτούς βιαίως, και ούτω διευκολύνεται ή παρέλασις. Εις έτερον τεμάχιον των θυρών εκείνων παρίσταται ο αυτός βασιλεύς όρθιος φέρων τόξον εις τας χείρας και μάχαιραν έξωσμένος, ένώπιον δέ αυτού αίμαλώτοι όδηγούμενοι υπό τοξοτών, πίπτουσι πηνηείς εις τους πόδας του ίκετεύοντες το έλεος του σκληρού εκείνου μονάρχου.

Άλλ' είνε άνάγκη να αναβάλω εις προσεχή έπιστολήν το τέλος του περι Χαλδαίων και Άσσυρίων λόγου.

Εν Κερύθρα, Ιανουάριος 1900.

Γ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΥΣΤΗΡΙΟ

Σ' του γέρου το προσκέφαλο στέκ' ή Ζωή θλιμμένη σ' τη θύρα του μπροστά ο κοκκαλιάρης Θάνατος όλόρθος περιμένει και δρέπανο βασιλά.

Κ' εκεί π' ακούγει ή βαρεία του γέρου άναπνοή μεσ' σ' τα στερνά δεινά του, άναστενάζει άνήσυχη και στρέφει ή Ζωή και λέγει του Θανάτου.

— Έγώ, ή Ζωή, τον έφερα σ' άγκάθια και σέ κρίνους, σέ στρατες άνθηρές, σέ γάμους και σέ λείψανα, σέ γέλια και σέ θρήνους, σέ λυπες και χαρές.

Έγώ, ή Ζωή, τον έκανα να νοιώση έδώ σ' τη γη μ' άχώρατη άγωνία του έρωτος τα βάσανα, της έχθρας την πληγή, του πλοέτου τη μαγία.

Σέ, Θάνατε, που άδιάφορος με περιφάνεια τόση σ' το δρέπανο άκουμπάς, τί θα τον κάνης, Θάνατε, σ' το κράτος σου να νοιώση, και που θε να τον πιάς;

Κι' ο κοκκαλιάρης Θάνατος με βήματα βαρεία σ' το πλάγι της πηγαίνει, στρέφει με καταφρόνει την άσαρκη θωριά την βλέπει και σωπαίνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ

ΨΗΦΙΣΜΑ 37,000 ΠΑΙΔΙΩΝ

Άπό τινος χρόνου, δοθέντος εξ' Αμερικης του πρώτου παραδείγματος, ένεκαινίσθησαν τα μαθητικά ψήφισματα, ήτοι ή συλλογή των παιδικών ψήφων επί διαφόρων ζητημάτων τεθησομένων προς αυτά υπό του διδασκάλου.

Ευνόητον είνε ότι τα ζητήματα ταυτα είνε σχετικα προς τον καθόλου μαθητικόν βίον, άπλούστατα και άνάλογα προς την αντίληψιν των παιδιών, προβάλλονται δέ πάντοτε εις τους μαθητάς των μέσων και των άνωτέρων τάξεων των δημοτικών σχολείων.

Τοιοῦτο ψήφισμα ευρυτάτων διαστάσεων εγένετο εσχάτως εις τα δημοτικά σχολεία ένός όλοκλήρου γαλλικού νομού, συλλεγεθεισών των ψήφων 37,000 άρρένων και θηλέων μαθητών επί 41 διαφόρων έρωτημάτων.

Το ψήφισμα εγένετο την αυτην ήμέραν εις όλα τα σχολεία και την αυτην ώραν, ή δε σχετική διαταγή έστάλη προς τους διδασκάλους την τελευταίαν στιγμήν αξιούσα την άμεσον εκτέλεσιν, όπως μη διδάσκαλός τις επιδράση επί του πνεύματος των μαθητών εξ' ίδιου συμφέροντος διαστρεβλών τας γνώμας αυτών επί των προτιθεμένων ζητημάτων. Διετάσσετο δέ συγχρόνως ή άμεσος μεταβίβασις των χειρογράφων μαθητικών άπαντήσεων προς τον επιθεωρητήν, όπως ούδεις έλεγχος εξασκηθί επ' αυτών υπό των διδασκάλων.

Εις τους διδασκάλους εδόθη ή οδηγία να άπευθύνωσιν εκάστην έρώτησιν χωριστά και μόνον άφοῦ όλοι οι μαθηταί άπαντήσωσι να προβάλλωσιν άλλην. Ουδέμία διασάφησις έπατρεύετο εκ μέρους των διδασκάλων, ή συνεννοήσεις μεταξύ των μαθητών.

Εκ των 41 ζητημάτων τα πλείστα ελύοντο δι' ένός Ναι ή δι' ένός Όχι, τα δέ λοιπα διά μιās άπωςδήποτε άπλης λέξεως και άνευ αίτιολογίας.

Αι όλαί άπαντήσεις, άνερχόμεναι εις 1 1/2 εκατομμύριον περίπου, συνεκεντρώθησαν εις το γραφείον του επιθεωρητού, ή δε διαλογή εγένετο υπό ειλοσι διδασκάλων διαρκέσασα επί δύο όλοκλήρους ήμέρας.

Τα αποτελέσματα του ψήφισματος τούτου είνε αξια πολλής προσοχής, το δέ αναλυτικώτατον άρθρον, το όποιον εδημοσίευσε περι αυτών ή «Παιδαγωγική Έπιθεώρησις» των Παρισίων, δύναται να κινήση το ένδιαφέρον όχι μόνον των εξ' επαγγελματός διδασκάλων, αλλά και παντός άρεσκομένου εις την μελέτην της παιδικής ψυχής.

Εκ των 41 ζητημάτων άλλα αναφέρονται εις τον κύκλον των διδασκομένων μαθημάτων και οι μαθηταί άπαντώσι ποίον εξ' όλων τούτων των μαθημάτων είνε το πλέον ευχάριστον και ποίον είνε το πλέον δυσάρεστον.

Εκ των αποτελεσμάτων φαίνεται, ότι γενικώς ευχαριστεί τους μαθητάς ή Ιστορία κατά πρώτον λόγον' δευτέρα έρχεται ή Αριθμητική, τρίτη ή Ανάγνωσις. Η Ζωγραφική συνήθροισε πολλάς ψήφους συμπαθείας αλλά και ίσας ψήφους δεδηλωμένης άποστροφής. Αι Φυσικαί Έπιστήμηαι επίσης καταδι-

κάζονται ως άνιαραί, έτι δε μάλλον ή Γεωγραφία. Η Γραμματική παραδόξως λαμβάνει χιλιάς περίπου ψήφους συμπαθείας, αλλά και 2400 καταδικαστικάς. Η Γυμναστική δέν αξιούται ούτε προτιμήσεως ούτε άποστροφής, επίσης και ή Υγεινή.

Άλλα έρωτήματα αναφέρονται εις τον έκτός του σχολείου βίου.

Τα παιδια έρωτώνται αν άγαπήσι τον περίπατον και άποκρίνονται καταφατικώς, πλην 1600, τα όποια λέγουσι: Όχι! Ός προς τα ταξίδια ή πλειονοψηφία είνε κάπως μικροτέρα' 2100 παιδια δέν άγαποῦν τα ταξίδια.

— Μετά το σχολείον πηγαίνετε κατ' ευθείαν εις την οικίαν;

4483 άρρενα και 1866 θήλεα όμολογούν το έναντίον.

— Έχετε κανένα φίλον επιστήθιον;

32 χιλ. παιδια άμοτέρων των φύλων λέγουσι: Ναι!

— Έχετε καπνίση σιγάρον;

14404 άρρενα λέγουσι: Ναι! και 5869: Όχι!

— Ποίαν ήμέραν της εβδομάδος από τας καθημερινάς προτιμάτε;

Η πλειονοψηφία είνε υπέρ του Σαββάτου' τας ελιγωτέρας ψήφους συγκεντρώνει ή Παρασκευή. Άλλ' ή Πέμπτη ως γνωστόν είνε ήμέρα άργίας διά τα δημοτικά σχολεία της Γαλλίας.

Εκ των λοιπών ζητημάτων τινά αναφέρονται ειδικώς εις τα ήθη του έν Γαλλία βίου, έσομένως είνε άδιάφορα δι' ήμας.

Άλλά γενικώς ένδιαφέρουσαι είνε αι τρεις τελευταίαι έρωτήσεις και αι σχετικαί άπαντήσεις:

— Θέλετε να γίνετε πλούσιοι;

5138 άρρενα και 3928 θήλεα άποκρίνονται: Όχι!

Πόθεν όρμώμενα τάχα καταδικάζουν τον πλούτον;

— Είθε ευτυχείς;

Ευνόητον είνε ότι ή μεγίστη πλειονότης των παιδιών άποκρίνεται καταφατικώς' αλλά διατί τάχα 2500 περίπου νεαρά πλάσματα δέν είνε ευτυχημένα;

Και έν άλλο άπροσδόκητον, διά του όποιου κλείει το ψήφισμα:

— Έλπίζετε ότι θα ήσθε περισσότερο ευτυχείς όταν τελειώσετε το σχολείον;

Άπίστευτον και όμως αληθές:

11,654 άρρενα άπαντώσι: Ναι, αλλά και 5,704 άπαντώσιν: Όχι! Εκ δέ των θηλέων 8,849 ελπίζουσι την πέραν του άφρόντιδος σχολικού βίου ευτυχίαν, έτερα δέ 8,540 δέν έχουν την έλπίδα ταύτην!

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ

Ο υπολογισμός των πιθανοτήτων εφαρμοζόμενος επί της διαρκείας της ανθρωπίνης ζωής κατ' άτομον συγγότατα άπολήγει εις λαθασιμένα έξαγόμενα. Τα γενικά έξαγόμενα στηριζόμενα επί στατιστικών έρευνών δέν εφαρμόζονται δυστυχώς και επί ένός έκάστου χωριστά. Κατά τους υπολογισμούς

της στατιστικής πρέπει να αποθάνετε εις ήλικίαν 60 ετών και όμως φθάνετε τα 75 μ' έλπίδας παρατάσεως, ή συμβαίνει και το έναντίον.

Εν τούτοις υπάρχει και παλαιός τις κανών υπό μοναχού μεταναστεύσαντος εκ Γαλλίας εις Άγγλίαν κατά το 1685 και φίλου του μεγάλου Νεούτωνος. Ο κανών ούτος είνε άπλούστατος και τον ένεθυμήθη ήατρος τις, ο όποιος και τον δημοσιεύει εσχάτως εις την γαλλικήν «Έφημερίδα της Υγείας». Οι ήμετεροι αναγνώσται δύνανται να τον εφαρμόσωσιν' έχει ως εξής:

Άφαιρέσατε τα έτη της ήλικίας σας από τον αριθμόν 86, διαιρέσατε το υπόλοιπον διά του 2 και έχετε τον αριθμόν των ετών, τα όποια σας μένουν διά να ζήσετε.

Με άλλους λόγους, εαν έχετε ήδη ήλικίαν 20 ετών, 86—20=66, 66:2=33, 33+20=53.

Θα ζήσετε λοιπόν 53 έτη. Άλλ' εαν έχετε ήδη ήλικίαν 50 ετών, κατά τον αυτον υπολογισμόν θα ζήσετε 68 έτη, και εαν έχετε ήλικίαν 65 ετών, θα ζήσετε 76 έτη.

Πράγματι αι πιθανότητες της μακροβιότητος αυξανουσι καθ' όσον προχωρεί ή ήλικία, διότι εξ αυτης της προβαινούσης ήλικίας άποδεικνύεται ή τάσις προς μακροβιότητα.

ΑΜΑΛΦΗ

Εγένετο γνωστόν ότι την 22 Δεκεμβρίου βράχος άποσπασθείς εκ του όρους του υπερκειμένου της Ιταλικής πόλεως Αμαλφης κατέβησε τα δύο ξενοδοχεία των Καπουκίνων και της άγιας Αικατερίνης και πολλά οικήματα αλιέων. Τα έρείπια τούτων κατέχωσαν τον λιμένα, όστις σήμεραν είναι δυσκόλως προσιτός.

Επί τη ευκαιρία ταύτη δέον να ύπομνήσωμεν ιστορικά τινά αξια λόγου περι της πόλεως ταύτης, ήτις κείται έν γραφικωτάτη θέσει και εις τον μυχόν του κόλπου Σαλέρνου.

Σήμεραν αριθμεί 7500 κατοίκους, άλλοτε όμως ήτο ισχυρά και μεγάλη. Εκτίσθη, ως λέγεται, κατά τον Δ' αιώνα υπό Κωνσταντίνου του Μεγάλου, τῷ δέ 839 άποσπασθεία της εκ της Κωνσταντινουπόλεως έξαρτήσεως άνεκηρύχθη εις δημοκρατίαν, κατά δέ τον ια' αιώνα ήτο το κέντρον μεγάλου μετά της Ανατολής έμπορίου και είχε πληθυσμόν 50,000 ψυχών. Κατά το 1075 ήλώθη υπό των Νορμανδών, των όποιων όμως ο άρχηγός Γουίσνάρδος διετήρησεν αυτη πολλὰ των προνομίων. Τῷ 1135 και τῷ 1137 έδηώσαν αυτην οι Πισάται' τότε δ' ευρέθη έν αυτη το παλαιότατον χειρόγραφον των Πανδεκτών, το όποιον συνετέλεσεν εις την άναγέννησιν του Ρωμαιοῦ δικαίου κατά τον Μέσον Αίωνα και το όποιον φυλάσσεται έν τη βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας. Ένεκα του άνθηρού του ναυτικού της πόλεως καθωρίσθησαν έν αυτη τα του νουτικού δικαίου, ο δέ λεγόμενος Αμαλφιτάνος πίναξ (Tabula Amalfitana) εξ 66 άρθρων συγκείμενος είχαν ισχύν κατά τον Μεσαίωνα και κύρος ναυτικού κώδικος και νόμου καθ' άπασαν την Ιταλίαν.

Εν Αμαλφη διατηρείται ώραίος καθεδρικός ναός του άγιου Ανδρέου. Ασκοῦσι δ' οι κάτοικοι μικροβιομηχανίας και έχουν χειροποιεία. Πολλοί

ξένοι ένεκα τοῦ ωραίου κλίματος φοιτῶσιν ἐν αὐτῇ, ἐν δὲ τῶν καταστραφέντων ξενοδοχείων εἶχε παράρτημα ἐπὶ τοῦ ἔρους παλαιῶν Καπουκίνων μοναστήριον μὲ ἔξοχον θέαν.

Ἐν Ἀμάλφῃ ἐγεννήθη ὁ Φλάβιος Τζόττα, ὁ ἐφευρετής τῆς πυξίδος, καὶ ὁ διάσημος Μαζανιέλος.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Όλα τὰ ἐνδύματά μας ἔχουν τὰς αὐτὰς ὑγραμετρικὰς ιδιότητες;

— Αἱ διαφοροὶ ὕλαι, ὧν γίνεται χρῆσις κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων μας, ἔχουσι καὶ διαφοροὺς ὑγραμετρικὰς ιδιότητας. Π. χ. τὰ βαμβάκερά, τὰ λινᾶ, τὰ καννάδινα ὑφάσματα διαβρέχονται εὐκόλως, ἀλλ' ἔχουσι προσέτι τὴν ιδιότητα νὰ ξηραίνωνται εὐκόλως, γίνεται δηλαδὴ ταχέως ἡ ἐξάτμισις τῆς ὑγρασίας αὐτῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ψυχραίνονται ἀποτόμως καὶ ὁ τοιαῦτα ἐνδύματα φορῶν εἶνε ἐκτεθειμένος ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς εἰς κρυσολογήματα. Τούναντίον τὸ μάλλινον ὑφασμα ἐμποτιζόμενον ἐτι μᾶλλον ἔχει βραδεῖαν τὴν ἐξάτμισιν, δηλαδὴ ἀργεῖ νὰ στεγνώσῃ, ἐπομένως δὲν ψυχραίνεται ἀποτόμως καὶ δὲν ἐκθέτει τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς κίνδυνον κρυσολογήματος. Ἐκ τούτου ἡ ὑπεροχὴ τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνδυμάτων.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Δεῖπνον ἐντὸς ταυβακοθύκης.

Ἀμερικανὸς χημικὸς ἀποκατεστημένος εἰς Μασσαχουσέτην προσέει εἰς παράδοξον καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἀνακάλυψιν. Ὑπέβαλε τὸ κρέας εἰς ἰσχυροτάτην ἠλεκτρικὴν ἀκτινοβολίαν συγχρόνως δὲ καὶ εἰς ρεῦμα θερμοῦ ἀέρος, παρήγαγε δὲ οὕτως οὐσίαν τινὰ ὁμοιάζουσαν κόνιν, ἀλλ' ἔχουσαν ἐξαιρετον θρεπτικὴν δύναμιν. Ἡ κόνις φυλακτομένη ἐντὸς ταυβακοθήκης δύναται νὰ διαθρέψῃ ἐπαρκῶς ἓνα ἄνθρωπον ἐπὶ δύο ἡμέρας. Ἐκάστη πρῆξις τοῦ θρεπτικωτάτου αὐτοῦ ταυβάκου ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἓν δεῖπνον. Μόνον περὶ τῆς γεύσεως ἣν ἔχει οὐδὲν ἀναφέρεται ἀκόμη.

Ἡ νέα ὥρα.

Ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ εἰσῆχθη ἡ καταμέτρσις τῶν ὥρων οὐχὶ εἰς δύο τμήματα, ὡς γίνεται ἀλλοῦ, ἦτοι ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τῆς μεσημβρίας καὶ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ἀλλὰ κατὰ σειρὰν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τοῦ ἄλλου μεσονυκτίου, ἦτοι αἱ ὥραι χωρὶς νὰ διακόπτονται τὴν μεσημβρίαν βαίνουσιν ἀπὸ τῆς 1 μέχρι τῆς 24. Τὸ σύστημα τῆς Ἰταλίας, τὸ ὁποῖον ἐγένετο τῇ αἰτήσει τῶν σιδηροδρομικῶν ἐταιρειῶν, εἰς τὰ δρομολόγια τῶν ὁποίων ἐπήρχοντο λάθη ὡς ἐκ τῶν ὥρων τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, παρεδέχθη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ τὸ Βέλγιον, ἤδη δὲ κατετέθη καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν βουλὴν πρότασις περὶ ἀριθμῆσεως ἀπὸ τοῦ 0 εἰς 24. Τὸ δὲ γρα-

φεῖον τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῶν Παρισίων ἐν τῇ ἐτήσιᾳ αὐτοῦ ἐπετηρίδι μεταχειρίζεται τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀριθμῆσεως. Ἄν γίνῃ δεκτὴ ἡ ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Γαλλικὴν βουλὴν πρότασις νόμου, τὸ μέτρον τῆς ἀριθμῆσεως ἀπὸ 0 εἰς 24 θὰ γενικευθῇ.

Πόθεν ὠνομάσθη ὁ Καναδάς.

Ἦτο ἄγνωστον μέχρι τοῦδε πόθεν ὠνομάσθη ὁ Καναδάς, ἡ εὐρεῖα αὕτη χώρα τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ὁ Καναδάς ἀνεκαλύφθη τῷ 1497 ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἀγγλίας διατελοῦντος Βενετοῦ Κεσό, ὅστις ὅμως δὲν ὠνόμασεν αὐτόν. Τῷ 1506 καὶ τῷ 1525 ἐπισκέφθησαν τὸν Καναδᾶν ὁ Γάλλος Δεγὺ καὶ ὁ Βενετὸς Βερουτζάνι, μετ' αὐτοῦ δ' ἦλθον οἱ Ἴσπανοὶ ἐπ' ἐλπίδι ἀνακαλύψεως μεταλλείων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Οὐδὲν ὅμως ἀνεύρον καὶ ἀνεχώρησαν ἐπαναλαμβάνοντες Ἰσπανιστὶ τὰς λέξεις *acá-nada*, δηλαδὴ: ἐδῶ δὲν ὑπάρχει τίποτε. Οἱ ἐγγῶροι ἐπανέλαβον τὰς λέξεις, καὶ οἱ Γάλλοι ἐλθόντες κατόπιν καὶ νομίζοντες ὅτι αὐταὶ ἐδήλουν τῆς χώρας τὸ ὄνομα ἐκάλεσαν αὐτὴν Καναδᾶν ἐξ ἀπλῆς παρανοήσεως.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Πρόχειρος μέτροσις τοῦ πλάτους ποταμοῦ.

Δυνάμεθα νὰ μετρήσωμεν κατὰ προσέγγισιν τὸ πλάτος ποταμοῦ, λίμνης ἢ καὶ οἷαν δῆποτε ἀπόστασιν μικρὰν διὰ τοῦ γύρου τοῦ πῆλου μας κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Ἰστάμενοι παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ προσηλώνομεν τὰ βλέμματα εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀντικρυνῆς ὄχθης σταθερῶς, καταδιόξομεν δὲ τὸν πῆλόν μας πρὸς τὸ μέτωπον τῶσον, ὥστε τὸ ἄκρον τοῦ γύρου νὰ συμπίπτῃ ἀκριβῶς μὲ τὸ χεῖλος τῆς ἀντικρυνῆς ὄχθης. Εἶτα, τηροῦντες ὅσον τὸ δυνατόν ἀκλόνητον τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ βλέμμα, στηριζόμεθα ἐπὶ τῆς πτέρνης τοῦ δεξιοῦ ποδὸς καὶ κἀνομομεν στρατιωτικὴν μεταβολὴν, ἦτοι στρέφομεν τὰ νῶτα πρὸς τὸν ποταμὸν. Τὰ βλέμματά μας οὕτω θὰ πέσωσι πρὸς σημείον τι τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον καθορίζει ὁ γύρος τοῦ πῆλου μας. Ἐὰν μετρήσωμεν εἶτα τὴν ἀπόστασιν, ἣτις μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου, ἔχομεν κατὰ προσέγγισιν τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ. Ἡ μαθηματικὴ ἀπόδειξις τοῦ πράγματος εἶνε εὐχερестаτή. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἵσταται ἀποτελεῖ ὀρθὴν γωνίαν, προστιθεμένης δὲ τῆς ἀποστάσεως τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πέραν ὄχθης τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ἀκτίνος τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀποτελεῖται τρίγωνον ὀρθογώνιον. Ἀλλὰ καὶ ἄφου στρέψῃ τὰ νῶτα πρὸς τὸν ποταμὸν πάλιν καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποτελεῖται πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν ὀρθογώνιον τρίγωνον. Εἶνε δὲ τὰ δύο ταῦτα ὀρθογώνια τρίγωνα ἴσα, διότι ἔχουν μίαν πλευρὰν ἴσην, τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μίαν γωνίαν ἴσην ἐκείνης, ἣτις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ καὶ τοῦ γύρου τοῦ πῆλου.